

Sanna Lepoaho

Mä tanssin kuin myrsky!

Tanssi-ilmaisu osana päiväkodin varhaiskasvatusta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Hyvinvointi ja toimintakyky

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi

Opinnäytetyö

07.04.2015

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Sanna Lepoaho Mä tanssin kuin myrsky! - Tanssi-ilmaisu osana päiväkodin varhaiskasvatusta 41 sivua + 4 liitettä 07.04.2015
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumis- vaihtoehto	Sosionomi (AMK)
Opettajat	Anna-Riitta Mäkitalo Riikka Harju
<p>Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli suunnitella ja järjestää toimintakokonaisuus, jossa vahvistetaan lapsen ilmaisua ja kehonkieltä sekä musiikkiin reagointia tanssi-ilmailullisin keinoin. Lisäksi tavoitteena oli lisätä lapsen positiivista kokemusta tanssista ja tuoda päiväkodin kasvattajille keinoja käyttää tanssia osana päiväkodin toimintaa. Opinnäytetyö toteutettiin syksyllä 2014 yhteistyössä Helsingin kaupungin päiväkotiki Kaisaln kanssa.</p> <p>Opinnäytetyön viitekehystenä on tanssi-innostaminen ja opinnäytetyön teoriaosuus koostui seuraavista tanssin osa-alueista: taide, musiikki, liikunta ja tanssi sekä ryhmänohjauksen teoriasta. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui kuudesta toimintatuokiosta, jotka toteutettiin kahdessa osassa siten, että ryhmässä oli kerrallaan 7-8 lasta. Toiminnassa harjoiteltiin erilaisia tanssillisia taitoja lapsilähtöisesti ja ohjauksessa hyödynnettiin mielikuvaharjoittelua ja improvisaatiota.</p> <p>Toiminnan edetessä lapset tulivat varmemmaksi tekemisestään ja havaintojen perusteella osoittivat kehitystä niin musiikkiin reagoimisessa kuin oman liikkeen tuottamisessa. Lapset myös osoittivat intoa tanssia kohtaan sekä selvästi nauttivansa tanssimisesta. Voidaan siis perustellen todeta, että lasten tanssilliset taidot kehittyivät ja lasten positiiviset tanssikokemukset lisääntyivät toimintatuokioiden aikana. Jatkossa toimintaa voisi toteuttaa pidemmälläkin aikavälillä, sillä kuusi kertaa osoittautui hyvin lyhyeksi ajaksi. Tällöin lasten kehittyminen olisi syvempää ja kauaskantoisempaa eikä harjoitteluteemojen käsittely ei jäisi vain pintaraapaisuksi.</p>	
Avainsanat	sosiokulttuurinen innostaminen, tanssi-innostaminen, varhaiskasvatus, taidekasvatus

Author	Sanna Lepoaho
Title	I Dance Like a Storm! – Dance-Expression as a Part of a Kindergarten's Early Childhood Education
Number of Pages	41 pages + 4 appendices
Date	07 April 2015
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Bachelor of Social Services
Instructors	Anna-Riitta Mäkitalo Riikka Harju
<p>The main objective of this thesis was to construct and execute a body of activity that strengthens the child's expression and body language as well as the ability to react to music with the means of dance animation. Furthermore, a goal was to add to the child's positive experiences of dancing and bring ways for the teachers of the kindergarten to include dance as a part of kindergarten's operation. The activity was carried out in the autumn of 2014 in cooperation with a Helsinki city kindergarten Kaisla.</p> <p>The study framework of this thesis is dance animation and the theoretical part consisted of the following aspects of dance: art, music, physical exercise and dance as well as the theory of group guidance. The activity part of the thesis was constructed of six activity sessions that were executed in parts that consisted of 7 to 8 children at the time in the group. In the activity, children practised different dance-themed abilities from their own basis and the guidance utilised imagination and improvisation.</p> <p>As the activity progressed, the children became more confident in what they were doing and based on the observations exhibited development in reaction to music as well as the production of one's own movement. Children also showed enthusiasm towards dance and clearly enjoyed dancing. Thus, it is justifiable to say that children's dancing abilities progressed and children's positive experiences of dancing increased during the activity. In the future, the activity could be executed in a longer period of time, for the six sessions turned out to be a very short time. This way children's development would be more thorough and far reaching also allowing the themes to comprise more than a superficial view.</p>	
Keywords	sociocultural animation, dance animation, early childhood education, art education

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taide ja tanssi osana varhaiskasvatusta	2
2.1	Luova tekeminen ja taide kulttuurikasvatuksen välineenä	3
2.2	Musiikilla iloa ja uuden oppimista	5
2.3	Liikunnasta terveyttä ja hyvää oloa	6
2.4	Tanssi: kulttuurinen, liikunnallinen ja emotionaalinen elämys	7
2.5	Tanssin nykyinen tila varhaiskasvatuksessa	11
3	Tästä voi tanssi alkaa	13
3.1	Lapsiryhmä	13
3.1.1	Ikäjakama	13
3.1.2	Ryhmärakenne	14
3.2	Ohjauksen suunnittelu	15
3.3	Tavoitteet	16
3.3.1	Motoriset tavoitteet	16
3.3.2	Kognitiiviset tavoitteet	17
3.3.3	Affektiiviset tavoitteet	18
3.3.4	Sosiaaliset tavoitteet	19
3.4	Aikuisen rooli ohjauksessa	20
3.5	Ohjauksen rakenne	22
3.6	Opinnäytetyöstä saatava hyöty	23
4	Tanssinopetuksen eteneminen	23
4.1	Ensimmäinen kerta: kehon hallinta ja aistimukset	24
4.2	Toinen kerta: rytmi, musiikin kuunteleminen, erilaiset etenemismuodot	28
4.3	Kolmas kerta: jäykkä ja pehmeä liike	29
4.4	Neljäs kerta: eri ruumiinosien liikuttaminen ja tasot	31
4.5	Viides kerta: pyöreä ja pehmeä liike	32
4.6	Kuudes kerta: eri tasot	34
5	Arviointi	35
6	Pohdinta	39
	Lähteet	42

Liite 1.	45
Liite 2.	49
Liite 3.	50
Liite 4.	55

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan, kuinka tanssia ja luovaa liikuntaa voi käyttää hyväksi osana varhaiskasvatusta päiväkotiympäristössä. Tarkasteluun kuuluu tanssin osat alueiden ja käyttömahdollisuuksien tutkimista ja perustelua, miksi juuri tanssia tulisi käyttää varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön taustalla käytän hyväkseni omaa kokemustani tanssinopetuksen saralla sekä teoreettista viitekehystä musiikin, liikunnan ja tanssin vaikutuksesta varhaiskasvatuksessa. Omassa elämässäni tanssi on ollut mukana useita vuosia harrastuksena ja intohimon kohteena ja minulla on seitsemän vuoden kokemus tanssin opettamisesta lapsille.

Cone ja Cone (2005) toteavat, että tanssi on ainoa liikuntamuoto, joka tukee lapsen synnynnäistä tarvetta ilmaista ajatuksia, tunteita, ymmärryksiä ja ideoita liikkumalla (Cone – Cone 2005: 5). Valitsin toteutukseni teemaksi tanssin, sillä koen sen olevan oiva hyötykeino varhaiskasvatuksessa osana päivittäistä toimintaa, kuten siirtymätilanteissa tai ryhmätoiminnassa. Tanssi on kokonaisvaltainen keino, jolla autetaan lasta ilmaissemaan itseään sekä tulemaan tietoiseksi itsestään ja ympäristöstään.

Opinnäytetyötä varten suunnittelin ja toteutin tanssinopetuskokonaisuuden päiväkotikäisille lapsille. Opetuksen päätavoitteena oli **herätellä lasta etsimään itsellensä luontaista tapaa ilmaista itseään liikkeellä tarkastelemalla eri tapoja liikkua musiikin mukana**. Toisena tavoitteena oli, että **lapset saisivat positiivisia kokemuksia tanssista**. Kolmantena tavoitteena oli **tuoda toimintaa tuottavan päiväkodin henkilökunnalle työkaluja tanssikasvatuksen jatkamiseen**. Kolmannen tavoitteeni syy oli siinä, että päiväkodin toiminta ja painotusalueet ovat usein riippuvaisia henkilökunnan omista valmiuksista. Mikäli ohjaaja ei tunne itse olevansa kykenevä toteuttamaan opetusta ja pysty vaikkapa resurssisyistä hankkimaan ammattilaisosaamista, jää opetus toteuttamatta. Toiminnalla halusinkin luoda ”pohjapiirustuksen” tanssiopetukseen, jota päiväkotivoi tulevaisuudessa hyödyntää omassa opetuksessaan. Toivon herättäneeni ainakin osassa lapsista mielenkiinnon tanssia kohtaan, jota he voivat tulevaisuudessa kasvattaa joko päiväkodissa tai ilmoittautumalla vapaa-ajallaan erilaisille tanssitunneille.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus suoritettiin loka-marraskuussa 2014 Helsingin kaupungin päiväkotikaislassa. Ohjaukseen osallistui 15 3-5-vuotiasta lasta. Lapset jaettiin

päiväkodin toimesta kahteen ryhmään, jossa toisessa oli 7 ja toisessa 8 osallistujaa. Molemmille ryhmille pidettiin kerran viikossa kuuden viikon ajan samoista harjoitteista koostuva 30-minuuttinen tanssinohjaus, jossa oli paikalla lasten ja ohjaajan lisäksi ainakin yksi päiväkodin henkilökunnasta, joka seurasi toimintaa. Yhdellä ohjauskerralla seuraamassa oli myös erään lapsen vanhempi.

Suunnittelin opetuksen käyttämällä tanssi-innostamista toimintamuotona. Raisa Fosterin (2012) mukaan tanssi-innostaminen ei ole vain tanssiin innostamista, eli osallistumista, vaan ennen kaikkea tanssilla innostamista, eli tanssin kehollisten harjoitusten avulla tutkimista ja uuden luomista. Tanssi-innostamisessa ei ole kyse minkään tietyn tanssilajin tekniikan opettelusta, vaan tanssi-innostamisella hän tarkoittaa sellaista tanssillista toimintaa, jonka pyrkimyksenä on löytää kunkin oma luonnollinen tapa liikkua ja ilmaista liikkeen avulla. Tanssi-innostamiseen kuuluu olennaisesti jokaisen ihmisen oman kehon ja liikkeen kunnioittaminen - sellaisena kuin se on. Tanssi-innostamisessa keskeistä on myös tutkia omaa minuutta sekä minän suhdetta toiseen ja ympäröivään maailmaan. (Foster 2012: 38.)

Opinnäytetyön tavoitteiden tarkastelemisessa käytän hyväkseni keskustelujani päiväkodin henkilökunnan kanssa, lapsilta ohjauksen jälkeen keräämääni palautetta sekä omia havaintojani. Keskustelut kävin päiväkodin lastentarhaopettaja Sini Nykäsen kanssa ja toimintamuotona toimi vapaa haastattelu. Lapsilta kerättynä palautteena toimi toiminnallinen aktiviteetti, jossa lapsi sai toiminnallaan kertoa, oliko hänellä ollut hauskaa tanssissa. Omat havaintoni tein opetuksen yhteydessä ja reflektoin niitä sekä itsenäisesti että Sini Nykäsen kanssa käydyissä haastatteluissa. Tiedonkeruussa ei kerätty lainkaan kirjallista dokumentaatiota. Tämä sisälsi sekä hyviä että huonoja puolia. Toisaalta kirjallinen materiaali olisi mahdollistanut toiminnan tarkemman tarkastelun ja voisi myös tarjota lasten vanhemmille yksityiskohtaisemman katsauksen toiminnan sisältöön ja luonteeseen. Päädyin kuitenkin välttämään kirjallisen materiaalin keräämistä, sillä se olisi tuonut mukanaan eettisiä kysymyksiä materiaalin keräyksestä ja arkistoinnista. Koska lapsista ei kerätty mitään kirjallista materiaalia, ei ole pelkoa henkilösuojan rikkoutumisesta tai dokumentoinnin väärinkäytöstä. Koin, että sain käyttämilläni menetelmillä tarpeeksi voidakseni arvioida toimintaa ja pystyin keskittymään sen suunnitteluun ja toteutukseen paremmin.

2 Taide ja tanssi osana varhaiskasvatusta

Tanssi yhdistää monta eri osa-aluetta, joita käytetään hyväksi varhaiskasvatuksessa. Tanssissa yhdistyy samanaikaisesti liikunta, itseilmaisu, musiikillinen ilmaisu, draama ja paljon muuta. Seuraavaksi haluankin tarkastella seuraavia osa-alueita omana kokonaisuutenaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta: taideilmaisu, musiikki, liikunta ja tanssi.

2.1 Luova tekeminen ja taide kulttuurikasvatuksen välineenä

Kulttuurin demokratisointiajattelun myötä 1960-70-luvuilla vahvistui kuntien kulttuuripoliitikassa näkemys, että kulttuuripalveluja tulisi olla tasapuolisesti asukkaiden saatavilla. Tällöin vahvistui myös ajatus lapsista erityisinä kulttuuripalveluiden käyttäjinä. Esimerkiksi lastenteattereiden ja musiikkiopistoverkostojen nousu 1960-70-luvulla sekä kuva- taidekoulujen ja lastenkulttuurikeskusten syntyminen 1980-luvulla vahvistivat osaltaan lapsille suunnattua palvelutarjontaa. Lastenkulttuurin taidekasvatuksen läsnäolon turvaaminen kaupungin kulttuurikentässä on yhä yksi kaupungin kulttuuripolitiikan keskeisiä tavoitteita. (Koskinen – Mustonen – Sariola 2010: 4.) Monikulttuurinen Suomi ja moniarvoinen Helsinki tarvitsee taidekasvatusta, johon kaikilla on mahdollisuus osallistua (Anttila 2010: 106).

Suomessa hallitus on sitoutunut [2000-luvulla] edistämään luovuutta, erilaista lahjakkuutta ja innovatiivisuutta. Tätä kaikkea halutaan virallisesti tukea jo varhaiskasvatuksen aikana. Päiväkodissa ja esikoulussa lapsilla onkin usein luonteva ja läheinen suhde erilaisiin käden taitoihin sekä taidekasvatukseen. Lapset saavat liikua paljon, he oppivat asioita laulaen, leikkien, näytellen ja maalaten tai ilmaisevat itseään ihan vain ilokseen. (Tawast n.d.: 5.)

Kulttuurin käytöllä on myös vahvat juuret sosiaalipedagogisessa toiminnassa. Tällöin puhutaan *sosiokulttuurisesta innostamisesta*. Kurjen (2000) mukaan innostamisen tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta ja sen toiminta sisältää aina kasvatuksellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen elementin, joissa yhdistyvät sekä individuaalinen että kollektiivinen muutos: Innostamisen kasvatuksellisen ulottuvuuden avulla pyritään kriittiseen ajattelun kehittymiseen ja oman vastuun tiedostamiseen. Sosiaalinen ulottuvuus keskittyy yhteisöön. Innostamisen kulttuurisessa toiminnassa hyödynnetään yleensä erilaisia taiteenaloja luovuuden ja monipuolisen ilmaisun lisäämiseksi. (Kurki 2000: 46-47.)

Kurkela (1997) sanoo, että luova asenne ei ole vain ihmisen sisäinen asia, vaan sen muotoutumiseen, kehittymiseen ja vaihteluihin vaikuttaa ympäristö vahvasti (Kurkela

1997: 317). Luovuus onkin kasvi, joka meillä kaikilla on. Jos sitä ruokkii ja antaa sille ravintoa, kasvi kukkii ja kukoistaa. Jos sen taas antaa olla pimeässä unohdettuna ilman ravintoa, kuihtuu se hiljalleen pois. Lapsen luovuus on valmiina puhkeamaan kukkaan, jos ympäröivä maailma ja erityisesti ympärillä olevat aikuiset ruokkivat sitä ja ohjaavat sitä oikeaan suuntaan.

Taiteellinen kasvatus on kirjattu yhdeksi tavoitteeksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005): Kasvattajayhteisö mahdollistaa lapsen taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen lapsen omia persoonallisia valintoja ja havaintoja kunnioittaen. Kasvattaja antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle. Luovat ideat ja ilo yhdessä tekemisestä ohjaavat kokonaisvaltaisten toiminnan prosessien toteutusta ja ajankäyttöä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005: 24.) Päiväkotitoimi on paikka, jonka toiminta ei ole ainoastaan hoitoa tai kasvatusta vaan myös kulttuurinen kokemus (Ruokonen 2011: 122).

Lapsen olemiseen liittyy kokonaisvaltaisuus. Erityisesti pienten lasten suhteessa ympäröivään todellisuuteen näkyy havaitsemisen herkkyyttä. Heidän aistiansa vastaanottokyky on aktiivisempi ja vahvempi kuin myöhemmissä elämänvaiheissa. (Rusanen ym. 2014: 28.) Lapsen aktiivinen maailmanrakennus saa voimaa ja työkaluja taiteesta. Siinä on näyttämö tunteille, toiveille, peloille, kasvulle ja elämälle. Lapsi ei kysy, mihin hän taidetta tarvitsee. Hän käyttää sitä ja elää siinä, jos se hänelle suodaan. Hän tarvitsee aikuista kulkemaan kanssaan myös taiteen maailmassa, antamaan ja jakamaan sanoja, säveliä, tarinoita. (Huhtinen-Hildén 2010: 136.) Lähes kaikki lapsen toiminta on luovaa ja eri taiteiden laatuja, kuten kuvataide, musiikki ja draama asettuvat luontevasti varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi kieltä voi opettaa luontevasti laulujen ja lorujen avulla, ja laskemisen harjoittelua tukevat niin leikki kuin tanssikin. Draamakasvatus tarjoaa lukemattomia keinoja sekä sosiaalisuuden että tunnetaitojen harjoitteluun. (Ruokonen – Rusanen 2009: 12.)

Huonon taloudellisen tilanteen äärellä kulttuuripalveluista tingitään ensimmäisten joukossa, vaikka kulttuurituotteiden arvostuksen on arvioitu kasvavan laman aikana. Kulttuuri- ja taideaineet kouluissa ja päiväkodeissa joutuvat leikkausten kohteiksi, samalla kun ne ovat juuri niitä, mihin niin kasvattajat ja vanhemmat kuin lapset ja nuoretkin toivovat panostettavan. (Rantanen 2010: 173.) Nykypäivän tavoitteena on saada aikaan näkyviä tuloksia ja helposti mitattavissa olevia hyötyjä. Taide on tältä osin poikkeavaa,

sillä usein lopputulos ei ole tärkeä, vaan itse prosessi. Varsinaista lopputulosta ei välttämättä ole. Juuri tämän takia taide onkin sopiva varhaiskasvatukseen. Lapsille tekeminen on tärkeää, ei niinkään valmis lopputulos.

Huhtinen-Hildén (2010) huomauttaa, kuinka lasten ja nuorten pahoinvointiin on Suomessa viime vuosina herätty. Hän kysyy, olisiko viimein aika panostaa ennaltaehkäisyyn ja elämänlaatuun? Osallistavalla yhteisellä soittamisella, tanssimisella tai dramaattisella itseilmaisulla voi olla juuri se ratkaiseva, elämää kannatteleva merkitys, joka tuo sisältöä ja joukkoon kuulumisen tunteen hauraaseen elämäntilanteeseen. (Huhtinen-Hildén 2010: 136.)

2.2 Musiikilla iloa ja uuden oppimista

Musiikkia ei voi erottaa tanssista omaksi osa-alueekseen. Tanssi on kehon musiikkia. Tästä johtuen on perusteellista väittää, että musiikista saatava kasvatuksellinen hyöty saadaan myös tanssin kautta.

Musiikin kokemus on hyvin yksilöllinen. Jollekulle se voi olla itseilmaisun väline – kieli, jolla kommunikoida ja jonka avulla voi toteuttaa itseään. Joku voi käsitellä vaikeita asioita musiikin keinoin tai tuoda tunteitaan esille. Monissa meistä musiikki toimii vähintään tunteiden tai muistojen herättäjänä. (Rantanen 2010: 172.)

Kurkela (1997) pohtii, kuinka musiikilla voidaan nähdä olevan kaksi merkitystä: väliarvo ja itseisarvo. Sen avulla voidaan opettaa lapsille pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä. Sillä voidaan tappaa aikaa, se voi olla seurustelun väline. Sillä voi osoittaa oman mahtavuutensa, vietellä, mainostaa, somistaa. Kaikissa näissä ja monissa muissa tapauksissa musiikki toimii välineenä jonkin tärkeämmäksi ajatellun tavoitteen saavuttamisessa. Eli mitä paremmin jokin musiikki johtaa haluttuun päämäärään, sitä suurempi sen väliarvo on. [...] Musiikkiin voidaan suhtautua myös täysin vastakkaisesti. Kurkelan mukaan on ehdotettu, että musiikilla ei ole mitään erityistä merkitystä tai käyttöä. Se vain on – itsearvoisesti. Älyllis-emotionaalisena lasihelmipelinä musiikki olisi tavallaan turha ja tarpeeton ilmiö, mutta kuitenkin – ehkä jostain sattuman oikusta – olemassa. (Kurkela 1997: 28.)

Sama ilmiö ulottuu myös tanssiin. Tanssin voi nähdä askelmana johonkin muuhun: sen avulla voi edistää liikunnallista elämäntyyliä, sitä voi käyttää ihmisten vaikuttamiseen,

sen avulla voi opettaa lapsille erilaisia taitoja. Toisaalta tanssi vain on. Liikkuminen musiikin mukaan on luontaista pienelle lapselle (Ruokonen 2005: 127). Lapsen kuullessa musiikkia hän alkaa heilua musiikin tahdissa. Tämä on lapsen tapa ilmentää musiikkia ja ilmaista itseään.

Musiikillisten tietojen ja taitojen kehittämisen lisäksi musiikki toimii kasvatuksessa apuna myös persoonallisuuden muotoutumisessa. Musiikin käyttö kasvatuksessa voidaan nähdä koko elämän läpi kestäväenä prosessina, jonka kehitykset piirtyvät voimakkaasti varhaislapsuuden ensimmäisissä musiikillisissa virikkeissä. Oppimista ja kasvamista voidaan edistää musiikin avulla monin mielikuvituksellisin ja lapselle mielekkäin tavoin. (Rantanen 2010: 172.)

Musiikin ja muiden taideaineiden opetuksen tarjoaminen on olennaista monikulttuurisessa ja yksilöllistyvässä yhteiskunnassa, jossa sosiaalisuus, suvaitsevaisuus ja yhteisöllisyys ovat jatkuvasti uhattuina. Taiteellisen ilmaisun aktiviteetit (tanssi, teatteri, musiikki) auttavat inhimillisten ja sosiaalisten kykyjen kehittämisessä. (Rantanen 2010: 173.)

2.3 Liikunnasta terveyttä ja hyvää oloa

Liikkumisen tarve on lapsen perustarve, ja liikkuminen on yleensä lapsista hauskaa ja luonnollista (Karvonen 2000: 15). Lapselle suurin motiivi liikkua on liikkuminen itse, toiminta. Lapsi rakastaa toimintaa, ja hän tutkii liikkumisen ja aistimusten avulla ympäristöönsä. (Huisman - Laukkanen 2001: 63.) Varhaiskasvatuksessa lapsen luontaiselle tarpeelle liikkua tulee antaa tilaa ja rakentaa sopivat puitteet. Parhaiten lapsen liikkumista tuetaan tekemällä siitä osa jokapäiväistä arkea. Hirvonen (2011) toteaa: Se, että lapsi liikkuu, ei täysin takaa, että hän liikkuisi aikuistuttuaan. Mutta jos hän ei liiku, on melko varmaa, ettei hän liiku aikuisenakaan. (Hirvonen 2011: 155.) Jos liikunta on osa lapsen elämää pienestä pitäen, jatkuu se todennäköisesti osana lapsen elämää aikuisiälläkin. Lapsen kannustaminen liikunnalliseen elämäntapaan parantaa tämän terveyttä läpi elämän ja onkin näin sidoksissa kestäväen kehityksen periaatteeseen.

Liikkumisen merkitystä kasvavalle yksilölle voidaan tuskin kiistellä. Runsas ja monipuolinen motorinen toiminta parantaa *fyysistä suorituskkyä* – lihasvoimaa, kestävyyttä, liikkuvuutta, ketteryyttä ja koordinaatiokkyä ja *motorisia taitoja*. Liikkuen lapsi löytää oman

kehonsa, sen osat ja niiden toimintamahdollisuudet, oppii saavuttamaan tasapainon ja orientoitumaan ympäröivässä tilassa. (Anttila 1994: 15.)

Lapsen moniaistinen kokemusmaailma perustuu kehollisuuteen ja vahvaan läsnäoloon (Rusanen ym. 2014: 28). Monet liikunnalliset harjoitukset, kuten tasapainoilu ja erilaisten telineiden ja liikuntavälineiden käsittely, sisältävät keskittymistä, tarkasti kuuntelemista ja katsomista, vertailun ja luokittelun tekemistä, etäisyyksien ja koon arviointia, ongelmanratkaisukykyä sekä itsensä hallintaa ja toisen huomioimista. Nämä ovat sellaisia kognitiivisia toimintoja, joita esi- ja alkuopetus parhaimmillaan sisältää. Kehontuntemus sekä itsetunnon ja itseluottamuksen vahvistuminen on lapselle erittäin tärkeää varhaisvuosien kehityksessä, mitä monipuolisten liikuntaleikkien ja –harjoitusten avulla voidaan erittäin hyvin tukea. (Karvonen 2000: 15.)

Liikunta on lapsen elämän ilon välitön ilmaisukanava. Lapsi kokee itsensä liikkumisessa, ja hän saa kehonsa toimimaan haluamallaan tavalla paljon ennen kuin hän pystyy säätelemään esimerkiksi kätensä liikkeitä. Lapsi löytää itsensä ja maailman aistien ja liikkumisen avulla. (Huismin – Laukkanen 2001: 63.)

Liikunnallinen kasvatus ei ole koskaan pelkästään liikkumaan kannustamista vaan erilaisten elämään valmistavien taitojen opetusta ja harjoittelua. Liikuntaharjoitusten puitteissa on runsaasti mahdollisuuksia luoda kasvatustilanteita, jotka ohjaavat lapsen sosiaalisen ja tunnealueen kehitystä. Kokemuksellisessa, elämyksiin pohjautuvassa lähestymistavassa korostuu liikunnan merkitys elämyksen antajana, itsetuntemuksen lisääjänä ja ilmaisun välineenä. (Karvonen 2000: 13-14.)

Liikunta auttaa lasta ylläpitämään terveellisen elämän tasapainoa. Lapsen päivittäisen hyvinvoinnin perustana on terveellinen ravinto, riittävä lepo sekä päivittäisen liikunnan tarpeen tyydyttäminen. Liikkuessaan lapsi kuluttaa energiaa, ja siksi liikunta on tehokas ylipainon ennaltaehkäisijä. Liikkuva lapsi myös väsyä, ja sen vuoksi hänellä on luonnollinen unen tarve. (Pönkkä – Sääkslahti 2011: 138.)

2.4 Tanssi: kulttuurinen, liikunnallinen ja emotionaalinen elämys

Lapsia ja nuoria sekä heidän kehittymistään ajatellen tanssilla voi sen kokonaisvaltaisuuden, monipuolisuuden ja mukautumismahdollisuuksien vuoksi perustellusti sanoa olevan erityistä annettavaa – myös sellaista, jota mikään muu taideaine tai toiminto ei

voi korvata. Ilo liikkeestä itsestään, omaan kehoon ja sen monipuolisiin mahdollisuuksiin tutustuminen, yhdessä toimiminen sekä oma tekeminen ovat elementtejä, joita tanssi voi tarjota kaikille ikäryhmille, myös alle kouluikäisille. (Viitala 1998: 12.)

Kun lapsi leikkii, hän liikkuu rytmisesti ja harmonisesti. Hänen liikkumisessaan vaihtelee työ ja lepo, ponnistus ja rentoutus; välillä liike taukoaa ja sitten taas kiihtyy, ja laantuu jälleen. Milloinkaan leikkiessään lapsi ei vaivu jännitteettömään tilaan. Myös hiljaisessa leikissä vallitsee jännite; milloin tahansa voi tapahtua käänne, yllätys, muutos. Niinpä lapsella on luonnostaan kyky ja mieltymys esteettiseen liikkeeseen. (Anttila 2001: 77.)

Tanssissa yhdistyvät useat eri ilmaisulliset lajit, kuten musiikki, draama ja kehollinen ilmaisuus. Anttila (2009) kuvaa tanssia seuraavasti: ”Tanssihetkeen liittyy luontevasti rytmi ja musiikki, tarinat ja draamat. Runot, lorut ja kuvat voivat olla liikkeellisen ilmaisun alkuunpanijoita. Tanssi ei ole oma, suljettu maailmansa, vaan se on kaikkialla maailmassa läsnä. Sen voi löytää arjesta ja juhlasta, elollisesta ja elottomasta maailmasta ja luonnosta.” (Anttila 2009: 20.) Tanssin kautta lapsi liikkuu huomaamattaan ja tanssi onkin oiva tapa ”huijata” lasta liikkumaan. Ylönen (2004) tuo esiin, kuinka jo pieni lapsi ilmaisee itseään eleiden ja liikkeen keinoin. Tämä ensimmäinen kieleemme, kehonkieli vain jää taka-alalle opittuamme verbaalisen kielen. Liikkeet ja eleet eivät kuitenkaan häviä mihinkään ja usein varhaiset tunteet ja aistimukset ovatkin juuri sellaisia, että niitä on vaikea tavoittaa verbaalikielen keinoin. Tanssi ja liike auttaa muistamaan, nostaa tunteita ja antaa kokemuksen myös omasta fyysisyydestä ja ruumiillisesta läsnäolosta. (Ylönen 2004: 7-8.)

Lapsi voi tanssin kautta tulla tietoiseksi omasta kehostaan ja miten se toimii ja käyttäytyy. Cone ja Cone (2005) toteavat, että tanssin kautta lapset havaitsevat, keitä he ovat, kuinka he liikkuvat, miltä liikkuminen tuntuu, minne he voivat liikkua, miltä tuntuu liikkua eri tavoin [sekä] mitkä liikkeet ovat erilaisia ja mitkä samanlaisia kuin toiset. He oppivat tekemään päätöksiä, kehittämään mielikuvitustaan ilmaisemaan ideoitaan ja tunteitaan ja jakamaan toisten kanssa. Kokemus löytämisestä ja oppimisesta tulee osa lapsen itsekäsitystä ja itsetuntoa. (Cone – Cone 2005: 12.)

Persoonallisen ilmaisuvoiman kehittäminen kuuluu kasvatukseen, sillä se on kaikille tärkeää. Persoonallisuuden kokonaisvaltainen huomiointi, mahdollisuus omaehtoiseen toimintaan ja kokemusperäiseen oppimiseen ovat peruslähtökohtia kaikelle kasvatukselle.

Aktiivinen toiminta ryhmässä auttaa yksilöä luomaan käsityksen itsestään osana yhteisöä. Näitä periaatteita huomioiden toteutettu tanssikasvatus voi vastata moniin haasteisiin, joita kasvatukselle nykyään asetetaan. (Anttila 1994: 10.) Kasvatuspsykologia antaa vahvat perusteet sille, että tanssi voi tehokkaasti tukea yksilön kehitystä (Anttila 1994: 17).

Inhimillisen liikekapasiteetin ja erilaisten liikelaatujen käyttö mahdollisimman laajasti on tanssikasvatuksen erityisominaisuus, joka puuttuu perinteisestä liikuntakasvatuksesta ja tanssinopetuksesta. Tanssikasvatuksessa kehon liikkeeseen paneudutaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Fyysinen suoritus on vain osa liikekokemusta. Sen älylliset ja emotionaaliset vaikutukset ovat yhtä tärkeitä. (Anttila 1994: 15.)

Liikunnanopetuksen tehtävänä on sekä herättää että vahvistaa lapsen tietoisuutta omista mahdollisuuksistaan ja luoda perustaa liikunnan kokemiselle itseisarvona väliarvon ohella (Karvonen 2000: 13-14.). Vaikka lapsi ei sitä itse tiedostakaan, oppii hän tanssin kautta monia taitoja, jotka eivät rajoitu vain tanssin maailmaan, kuten perusliikkeitä, tasapainoa, sosiaalisia taitoja ja tilan hahmotusta.

Mitä varhaisemmassa vaiheessa oppilas saa ensimmäiset tanssikokemuksensa, sitä avoimemmin hän ne ottaa vastaan. Myöhemmässä vaiheessa stereotypiat ja häveliäisyys oman kehon käytöstä ilmaisuvälineenä voivat vaikeuttaa syvällistä paneutumista tanssi-ilmaisuun. Tanssi on keino murtaa kulttuuriimme syväanjuurtunut kehokielteisyys ja ilmaisun estyneisyys, jos tanssi tuodaan kaikille oppilaille riittävän aikaisin. (Anttila 1994: 10.)

Loris Malaguzzi kuvailee runossaan ”Lapsella on sata kieltä”, kuinka pienenä lapsi ilmaisee itseään sadalla eri kielellä, mutta kuinka hänen varttuessaan aikuiset ”tappavat” nämä kielet, ja jäljelle jää vain yksi, puhuttu kieli. Tanssi on yksi näistä sadasta kielestä, jolla lapsi, ja laajemmassa mittakaavassa ihminen, ilmaisee itseään. Kukapa ei olisi nähnyt pientä lasta, joka musiikkia kuullessaan alkaa liikkua rytmisesti. Tämä ilmiö on tuttu kaikille, jotka ovat olleet pienten lasten kanssa tekemisissä: lapsi ”tanssii” ennen kuin hän puhuu, piirtää, soittaa tai jopa kävelee. (Anttila 2001: 77.)

Ohjatussa tanssin opetuksessa lasta kannustetaan käyttämään tanssin kieltä ja häntä autetaan löytämään hänen oma tapansa ilmaista itseään tällä kielellä. Anttilan (2009) mukaan kehollisen ja liikkeellisen ilmaisun merkitystä lapsuusiässä ei voi korostaa liikaa.

Aikuiset ilmaisevat itseään ehkä mieluummin sanojen välityksellä, mutta lapselle kehon kieli on välitön tapa ilmaista tunnetiloja ja kokemuksia. Kehon kieli on myös tärkeä kanava lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa. Kehollisen ilmaisun ymmärtäminen on keskeinen taito kasvattajalle, erityisesti varhaiskasvatuksen ammattilaiselle. (Anttila 2009: 17.)

Tanssi on yhdessä tekemisen oppimista. Jo tavallinen tanssitunti on täynnä tilanteita, joissa opitaan tilan antamista toiselle, vuoron odottamista ja sen varmaa saamista, onnistumista ja epäonnistumista luontevana osana kokonaisuutta lopputuloksen silti vaarantumatta, kiitoksen ja toisaalta kritiikin aiheen löytymistä lähes jokaisesta suorituksesta eli tavallisen elämän tavallisia asioita hallitussa tilanteessa. (Viitala 1998: 19.) Tanssissa annetaan arvo lapsen omalle tekemiselle ja osaamiselle. Lasta tuetaan kokeilemana uutta ja hänen jo osaamia asioita korostetaan ja kehutaan. Luova liikunta perustuu siihen, että lapsen omaehtoinen liikkuminen on luovaa ja tutkivaa. Liikkuminen on lapsen tapa ottaa selvää asioista ja osallistua maailmaan. Aikuisen ohjaama luova liikunta onkin tällaisen luontaisen liikkumisen välitön jatke. Se lähtee lapsen omasta liikkeestä, leikistä ja yhteisen toiminnan ilosta. (Anttila 2009:17.) Tanssi tarjoaa lapsille keinon ilmaista ja kommunikoida mitä he oikeasti tuntevat ja tietävät itsestään ja heidän maailmastaan (Cone – Cone 2005: 12).

Tanssi-ilmaisussa ei ole kyse oikean ja väärän liikkeen opettamisesta, vaan erilaisten liikkumismuotojen etsimisestä ja tutkimisesta. Nykytanssikoreografit ovat usein kiinnostuneet tutkimaan erilaisia liikepotentiaaleja. Niinpä he eivät olekaan kiinnostuneita vastaamaan kysymykseen, mitä liikettä ihminen tuottaa vaan pikemminkin, miten ihmisen on mahdollista liikkua. Modernissa ja nykytanssissa ei ole yhtä oikeata tekniikkaa samalla tavalla kuin esimerkiksi baletissa, mutta monet koreografit kuitenkin tunnistetaan heille tyypillisestä liikekielestä. Nykykoreografit ovat usein kiinnostuneet etsimään uudenlaisia liikkumisen tapoja. Tanssi voi olla formaalia ja perustua tiukasti liikkeiden laadun hallintaan. Tällöin tanssi on tekniikkaorientoitunutta. Toisaalta tanssia voidaan synnyttää sisällöstä käsin, ja ilmaisutapoja voidaan lainata myös muista taidemuodoista. (Foster 2012: 35.) Omasta kokemuksestani minua on tanssissa kannustettu löytämään oma tapani liikkua musiikin mukana. Harjoittelu on vaatinut tiettyjen liikkeiden ja elementtien hiomista haluttuun muottiin, mutta mukana on ollut myös aina ajatus omanlaisen tanssityylin löytämisestä ja omien vahvuuksien hyödyntämisestä. Tanssi voi siis olla paitsi valmiiseen malliin oppimista myös oman identiteetin ja vahvuuksien löytämistä

Tanssi toimii myös ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Anttilan (2010) mukaan tanssiprojekteja tulisi viedä sellaisiin yhteisöihin, joissa tanssia on harvoin mahdollista kokea. Projektit tulisi tehdä mahdollisimman saavutettaviksi ja sisällöltään yhteisön tarpeista nouseviksi niin, etteivät taloudelliset tekijät, ennakkoluulot tai pelot omista taidoista estäisi osallistumista. Lasten ja nuorten oma kulttuurinen osaaminen ja heidän luovat voimavaransa ovat tällaisen toiminnan peruslähtökohtia. Toiminta ei ole perinteistä pedagogiikkaa, jossa opettaja opettaa ja oppilaat oppivat, vaan vastavuoroisuuteen perustuvaa, luovaa toimintaa. Toivottavaa olisi, että tällaisissa projekteissa eri taustoista tulevat lapset ja nuoret voisivat työskennellä yhdessä. Ryhmissä voisi olla tyttöjä ja poikia, eri kansallisuksia, eri uskontokuntiin kuuluvia, vammaisia ja ei-vammaisia. Tanssin vahvuus on siinä, että se on luonteeltaan inkluusiainen ja helposti lähestyttävä riippumatta omista lähtökohdista. (Anttila 2010: 105-106.) Katutanssilajit (esim. hiphop ja breakdance) ovat tästä oiva esimerkki. Kyseiseen tanssilajiin liittyy oma vahva kulttuurinsa, jonka erityispiirteinä ovat vahva inkluusio ja tasavertaisuus sukupuolesta tai kulttuuritaustasta riippumatta aina kilpatasoa myöten. Tämä erityispiirre puuttuu jopa muista tanssilajeista, joissa miehelle ja naiselle on ennalta määritelty roolit, missä pysytellä. Katutanssissa erilaisista kulttuuritasoista tulevat tanssijat, sekä miehet että naiset, voivat tanssia ja kilpailla tasavertaisina samoissa ryhmissä ja samoilla lavoilla. Tällainen ei ole ainakaan vielä mahdollista monissa muissa liikuntalajeissa. Otetaan esimerkiksi vaikkapa jääkiekko tai jalkapallo. Tytöt ja pojat voivat kyllä harrastaa kyseisiä lajeja, mutta kilpatasolla heidät erotellaan sukupuolensa perusteella.

2.5 Tanssin nykyinen tila varhaiskasvatuksessa

Huhtinen-Hildén (2010) kuvaa, kuinka musisointi on kunkin päiväkotiryhmän omalla vastuulla ja sen taso ja aktiivisuus on riippuvainen henkilökunnan harrastuneisuudesta, kiinnostuksesta ja taidoista. Usein henkilökunta arastelee musisointia lasten kanssa oman musiikillisen koulutuksensa puutteen vuoksi. (Huhtinen-Hildén 2010: 173.)

Mielestäni sama tilanne on totta myös tanssin kohdalla. Oman kokemukseni mukaan tanssia ei ylläpidetä jokapäiväisenä asiana varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi harjoituksissani päiväkodeissa tilanne on ollut yleensä se, että kun mainitsen tanssivani ja opettavani tanssia henkilökunta ottaa tämän innostuneena vastaan pyytäen minua järjestämään opetusta lapsille. Tanssin osaamista siis todella arvostetaan, mutta ajatellaan että sen opettamisessa pitäisi olla erityinen pätevyys. Vaikka tanssi olisikin osana päiväkodin

toimintaperiaatetta, ei sitä välttämättä haluta kutsua tanssiksi, vaan joksikin muuksi liikunnalliseksi toiminnaksi. Tämä vahvistaa ajatusta, että tanssi olisi jotain erikoista ja vaativaa. Omissa opinnoissani näkyi myös, kuinka tanssi oli jotain ylimääräistä ja erikoista: tanssi ei ollut osa varhaiskasvatuksen opintosuunnitelmaa, vaan sitä tarjottiin vain harvana valinnaisena kurssina. Tällöin tanssin hyödyntämistä pääsivät opiskelemaan he, jotka olivat jo valmiiksi kiinnostuneita tanssista ja oletettavasti tiedostivat sen mahdollisuudet. Verrannollisesti kuvataide- ja musiikkikasvatus oli osa varhaiskasvatuksen perusteita, joka oli kaikille kasvattajiksi suuntautuville pakollinen. Unescon raportissa vuodelta 2006 todetaan[kin], että tanssia on eri maiden opetusohjelmissa 20 prosenttia vähemmän kuin musiikkia tai kuvaamataittoa (Tawast n.d: 6).

Tanssin kuuluisi olla osa perusopetusta, ei vain sen monipuolisten hyötyvaikutusten takia, vaan myös siksi, että kuten Anttila (2010) tuo esiin: yleissivistävä kouluhan on jättänyt taidekasvatuksen lapsipuolen asemaan, suorastaan heitteille. Tässä koulutuspolitiisessa ajattelussa taustalla lienee ajatus taideammateista erityisinä, vain harvoille mahdollisina aloina – tai aloina, joiden yhteiskunnallinen hyöty on rajallinen. [...] Ajatellaanpa melkein mitä tahansa muuta alaa, vaikkapa lääketiedettä tai teknillisiä ammatteja. Peruskoulu ja toisen asteen koulutus, sekä tietenkin itsenäinen opiskelu, antavat valmiudet ammatillisiin opintoihin. Tanssin alalle ammatilliseen koulutukseen on lähes mahdotonta päästä ilman vuosien omaehtoista opiskelua koulun ulkopuolella, aivan kuten musiikissakin. Tämä tilanne on hämärtänyt taidekasvatuksen yleissivistävää tehtävää entisestään, ja pohdinta tasa-arvon, hyvinvoinnin ja saavutettavuuden kysymyksistä on jäänyt vähälle huomiolle. (Anttila 2010: 105.) Vaikka ohjatun tanssinopetuksen tarkoitus ei ole eikä pitäisikään olla yksinomaan uusien tanssin ammattilaisten kouluttaminen - vaan tanssin ilon tarjoaminen kaikille riippumatta siitä, haluaako lapsi tulevaisuudessa suuntautua tanssin ammattiin – on silti sääli jos näin yleishyödyllinen liikkumismuoto jätetään heitteille ja saadakseensa opetusta lasten tulee aktiivisesti hakeutua omalla ajallaan tanssitunneille.

Anttila (2001) toteaa, että jos leikille ei ole riittävästi tilaa lapsen elämässä, on sen erityismuodolle, tanssille, vielä vähemmän tilaa. Tämä johtuu monesta asiasta, mutta ei vähiten siitä, että lapsen kanssa touhuavat aikuiset eivät itse tanssi. Tanssi jokapäiväisenä toimintana puuttuu kulttuuristamme lähes täysin. Suomalainen kulttuuri kantaa taakkanaan ilmaisun pidättyneisyyttä. Aikuiset tanssivat erityisissä paikoissa tai erityisissä tilanteissa, jos ollenkaan. Niinpä lapsi ei kohtaa tanssia arkipäivässään, ja hänen omat, spontaanit tanssileikkinsä kuihtuvat vähitellen pieniksi muistoiksi hetkistä, joissa

aikuiset ihastelevat kameroitaan esiin hakien: ”Katso, hän tanssii!” -, ikään kuin kysymyksessä olisi suuri ihme tai poikkeavuus. (Anttila 2001: 85.)

3 Tästä voi tanssi alkaa

3.1 Lapsiryhmä

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus suoritettiin päiväkotia Kaislaan, joka on Helsingin kaupungin alaisuudessa toimiva päiväkotia. Ryhmään kuului 15 3-5-vuotiaa lasta. Ryhmä jaettiin kahteen pienempään ryhmään, joille pidettiin yksi 30 minuuttia kestävä tanssiliikuntatuokio kerran viikossa kuuden viikon ajan. Toiminta tapahtui syksyn 2014 loka-marraskuussa.

Päiväkotia Kaisla on mukana liikuntahankkeessa jonka tavoitteena on pienin askelin lisätä lasten arkiliikuntaa sekä ulkona että sisällä päiväkodissa (Helsingin kaupungin varhaiskasvatusviraston verkkosivut). Valitsin Kaislan toteutukseni kohteeksi, sillä heillä oli päätetty syksyllä 2014 keskittyä juurikin tanssiin liikunnan painotuksessa. Minun opetukseni lisäksi Tanssiteatteri Kapsäkki järjesti lapsille työpajoja. Lapsilla oli siis kokemusta tanssista opetukseni alkaessa. Ohjaustani suunnitellessani käytin hyväkseni Rooyackersin (1996) listaamia näkökulmia osallistujien tuntemiseen: Kuinka suuri ryhmä on, ja onko sen koko ihanteellinen? Onko osallistujien määrä sopiva työskentelytilaan nähden? Ohjaajan täytyy etukäteen selvittää, minkäikäisiä osallistujat ovat. Onko ryhmä jo perehtynyt tanssiin? Jos on, niin mistä heidän tuntemuksensa ovat peräisin ja kuinka kauan osallistujat ovat työskennelleet yhdessä? Minkä tyyppisten aiheiden parissa ryhmä on työskennellyt? Tarvittaessa ohjaajan kannattaa keskustella ryhmän edellisen ohjaajan kanssa. Mikä on ryhmän kokoonpano? Ovatko kaikki poikia, vai onko kyseessä sekaryhmä? Ohjaajan kannattaa yrittää selvittää ryhmässä vallitseva ilmapiiri ja eritellä sitä. (Rooyackers 1996: 12.)

3.1.1 Ikäjakautama

Ohjaukseni kohderyhmänä olivat päiväkotikäiset lapset. Ryhmäläisten ikä vaihteli 3-5 ikävuoden välillä. Tämän ikäisillä lapsilla oli jo osaamista motorisista perustaidoista. Motoriset perustaidot ovat niitä taitoja, joita ihmiset tarvitsevat läpi elämän itsenäisesti selviytymiseen. Tällaisia perustaitoja ovat kävely, juoksu, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen sekä potku- ja lyöntiliikkeet. Nämä taidot voivat kehittyä, kun fyysiset edellytykset, hermostollinen kehitys ja havaintotoiminnot ovat kehittyneet riittävän pitkälle ja lapsi on saanut harjoitella liikkumista. (Pönkkä – Sääkslahti 2011: 137; Karppinen – Puurula – Ruokonen 2001: 63.) Tanssin avulla lapset pääsivät myös harjoittelemaan näitä taitoja. Cone ja Cone (2005) esittävätkin, että tanssin oppimiskokemukset tarjoavat lapsille tilaisuuden jatkaa motorististen taitojen kehittämistä ja laajentaa näiden taitojen käyttöä elämässään (Cone – Cone 2005: 10).

Ohjauksen suunnittelussa käytin myös hyväkseni Sorosen ja Seeslahden (1999) kuvailua eri-ikäisten lasten tarpeista. 4-6-vuotiaiden yleisessä kehityksessä on otettava huomioon, että 4-vuotias on villi ja pistää rajusti menoksi, 5-vuotias on usein seestynyt ja pohdiskeleva ja 6-vuotiaan ulkoinen olemus muuttuu, hänen tunne-elämänsä on häilyvää ja mielialat vaihtelevat. 6-vuotiaan liikunnan tarve on suuri ja hän haluaa innokkaasti opetella liikkeiden hallintaa. Kouluvalmius on kypsymässä, ja seitsemän vuoden ikä on merkittävä rajapyykki jokaiselle lapselle. Lapsi elää taidon kehittymisen kulta-aikaa. (Soronen – Seeslahti 1999: 10.)

3.1.2 Ryhmärakenne

Koska toteutin ohjauksen yksin, tuli ryhmäkoon olla sellainen, että kykenin ohjaamaan ryhmää ja antamaan jokaiselle lapselle yksilöllistä huomiota. Ryhmän kokoon vaikuttaa suuresti myös ryhmän ikä: isompien lasten ryhmään uskaltaa ottaa useamman, sillä vanhemmilta voi odottaa jo itsenäistä toimintaa ja kykyä keskittyä.

Ryhmässä oli ohjauksen aikana 7-8 lasta. Tämä on mielestäni sopiva määrä. Määrään vaikutti myös se, että kaikki lapset eivät välttämättä osallistuneet jokaiseen kertaan, jolloin ryhmä oli pienempi. Tarpeeksi pieni ryhmä mahdollisti myös sen, että pystyin hallitsemaan ryhmää ja keskittymään lapsiin myös yksilötasolla. Lapset saivat kuitenkin myös ryhmän tuomaa turvallisuuden tunnetta. Tanssimiseen kuului myös sosiaalinen aspekti, kun lapset oppivat taitoja, joita vaaditaan muiden kanssa työskentelyyn. Cone ja Cone (2005) toteavat, että lapset osallistuvat tansseihin, yksilöinä, pareina, pienryhmän jäseninä tai osana koko ryhmää, joka tanssii yhteisesti (Cone – Cone 2005: 12). Vaikka

opetus koostui pääosin koko ryhmän toimimisesta yhteisenä ja tanssin toteuttamisesta yksilönä, hakivat lapset myös kaverista tukea ja mallia. Usein kävikin niin, että lapsi saattoi lähteä matkimaan kaverinsa tekemistä, jolloin hän loi oman tulkintansa toisen liikkeestä. Lapset tulkitsivat myös minun liikettäni matkimalla minun tekemistäni.

Ohjauksen suunnittelussa minun tuli ottaa huomioon ryhmän lähtökohdat. Myös mahdollisiin erikoistapauksiin, kuten osallistujien fyysisiin tai henkisiin erikoispiirteisiin tai yhteisen kielen puuttumiseen oli varauduttava. Keskustelin tästä Päiväkoti Kaislan lastentarhaopettaja Sini Nykäsen kanssa. Minun tuli tiedostaa ohjauksessani, että kaikilla lapsilla suomi ei ollut äidinkielenä, vaikka kaikki lapset ymmärsivätkin suomea. Tämä näkyi ohjauksessani siten, että pyrin pitämään ohjeet lyhyinä, en puhunut liikaa vaan enemmänkin näytin esimerkkiä. Ohjeistuksen tuli olla selkeää ja ymmärrettävää.

Lasten vanhemmille tiedotin ohjauksesta kirjeellä, jonka välitin päiväkodin henkilökunnan kautta (Liite 2). Kirjeessä esittelin itseni ja toteutuksen sekä tutkimusaiheen. Viikkoa ennen ohjauksen alkamista kävin tutustumiskäynnillä Kaislassa. Tuolloin tapasin ryhmän lapset ja he saivat myös tilaisuuden nähdä minut. Vierailu toimi lähtölaukauksena ohjaukselle, jolloin lapset pystyivät totuttautumaan ajatukseen tulevasta tanssiopetuksesta ja minusta ohjaajana. Vierailun tarkoituksena oli myös ehkäistä mahdollisia alkuongelmia, kuten vierastamista tai jännittämistä. Ohjauksen alettua olinkin positiivisesti yllättynyt, kuinka valmiina ja pelkäämättöminä lapset heittäytyivät ohjaukseen.

3.2 Ohjauksen suunnittelu

Liikuntatuokioiden suunnittelussa pyritään tavoittelemaan lapsen kokonaiskehitystä tukevia liikuntakokemuksia, onnistumisen iloa, kannustavaa toimintaa ja vastuun ottamista toinen toisistaan. Positiivisen me-hengen luominen on tärkeää tuloksekselle tekemiselle. (Soronen – Seeslahti 1999: 11.) Ohjauksen suunnittelussa tulee aina lähteä siitä liikkeelle, että opetuksen sisältö on mielekästä lapselle. Ohjauksen tulisi haastaa lasta ylittämään itsensä mutta se ei saa olla niin vaikeaa, että lapsi lannistuu onnistumisen kokemusten puutteesta. Pienten lasten kanssa tulee muistaa ohjauksen leikinomaisuus ja leikin arvostus osana ohjausta. Hyvin usein aikuinen erehtyy sivuuttamaan leikin turhana ns. kunnollisen ohjauksen tieltä. Lapsi kuitenkin oppii leikin kautta ja käyttää leikkiä oppimisen välineenä. Kun leikin ottaa osaksi ohjausta, lapsen mielenkiinto opetukseen

säilyy paremmin. Ohjauksen tulee sisältää niin itsenäisesti tehtäviä harjoituksia kuin ryhmässä ja parin kanssa toimimista. Tällöin lapset harjoittelevat myös sosiaalisia taitoja.

Olen omassa opetuksessani ja siitä keskustellessani kuullut usein seuraavan lausahduksen: ”The perfectly planned dance lesson is perfectly planned for the paper bin.” Kirjaimellisesti suomennettuna lause tarkoittaa, että täydellisesti suunniteltu tanssitunti on täydellisesti suunniteltu roskakoriin. Tämä tarkoittaa, että kuinka hyvin suunniteltu tuntisuunnitelma tahansa kokee ohjauksen aikana muokkauksia, kun ryhmän tarpeet sitä vaativat. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tuntisuunnitelman teko olisi turhaa: tarkkaan tehdyn suunnitelman avulla ohjaaja pystyy muovautumaan muutoksiin paremmin ja hänellä on myös mahdollisesti varasuunnitelma valmiina.

3.3 Tavoitteet

Viitalan (1998) mukaan opetuksen tulee tarjota lapselle jatkuva mahdollisuus itse tekemällä mieltää tanssia sinänsä, kokea mielihyvää ja elämyksiä, omaksua luonnollisen yhdessätekemisen ulkoiset ja sisäiset pelisäännöt, oppia esteettisyyteen niin vastaanottajana kuin tekijänä ja luontevasti edelliseen liittyviin osioin harjaantua eläytyvään tanssin seuraamiseen ja saamaan tietoa tanssista taiteena ja sosiaalisena toimintana (Viitala 1998: 29).

Sorosen ja Seeslahden (1999) mukaan oppimistavoitteisiin kuuluvat liikettä koskevat *motoriset* tavoitteet, tiedolliset eli *kognitiiviset* tavoitteet, tunnepitoiset ja elämykselliset eli *affektiiviset* tavoitteet, yhteiset ja yhteistyöhön suuntaavat *sosiaaliset* tavoitteet (Soronen – Seeslahti 1999:11). Tavoitteiden onnistumista mittasin päiväkotiki Kaislan lastentarhaopettaja Sini Nykäsen kanssa käymilläni vapaamuotoisilla haastatteluilla, lasten antamalla toiminnallisella palautteella ja omien havaintojeni perusteella.

3.3.1 Motoriset tavoitteet

Jo pelkkä liike parhaimmillaan tuottaa tuntemuksen, kokemuksen, joskus elämyksenkin, varsinkin kun tekijä oppii suorittamaan liikkeen intensiivisesti ja tuntee sen olevan hallinnassa ja säädeltävissä. Juuri sen vuoksi tanssin ja liikunnan pariin tullaan ja siellä pysy-

tään. (Viitala 1998: 15-16.) Tuntemukset ja liikekokemukset omasta kehosta ovat lapselle kokemus olemassaolostaan, ja siksi kokemus on perustavaa laatua oleva (Huisman – Laukkanen 2001: 62).

Havaintomotoriikka, eli aistien ja motoriikan yhteistoiminta, kehittyy erityisen paljon varhaislapsuudessa, ja kehitys jatkuu läpi lapsuuden ja nuoruuden. Havaintomotoristen taitojen kehittäminen ja hienomotoriikan kypsyminen ovat oppimisvalmiuksien keskeisiä osa-alueita. Liikunnalla voidaan kehittää sellaisia havaintomotorisia taitoja kuin visumotoriset taidot, auditiivinen erottaminen sekä tunto- ja lihasaistin kehittäminen. Nämä perusvalmiudet ovat keskeisiä lukemaan ja kirjoittamaan oppimisessa. (Huisman – Laukkanen 2001: 66.)

Cone ja Cone (2005) kuvaavat, kuinka tanssin kognitiivisiin hyötyihin kuuluu omasta kehosta oppiminen ja kuinka se liikkuu ja on vuorovaikutuksessa muihin ja ympäristöön. Lapset saavat tietoa itsestään ja maailmasta aktiivisen vuorovaikutuksen kautta. Toisin sanoen; he oppivat parhaiten tekemällä. [...] Tanssin kautta lapset hahmottavat käsitystä suunnasta, ulottuvuudesta, poluista, temposta, muodosta, voimasta ja asteikoista kokea monia erilaisia tapoja liikkua. (Cone – Cone 2005: 11.) Opinnäytetyön päätavoite, lisätä lasten kehollista ilmaisua ja oman kehon hahmotusta, siis lukeutui motorisiin tavoitteisiin. Tavoitteenani ei ollut minkään tiettyjen tanssiliikkeiden osaaminen, vaikka harjoittelimme lasten kanssa perusliikkeitä, kuten tasapainoilua, varpailla ja kantapäillä kävelyä sekä kyykkyhyppelyä. Tärkeämpi tavoite ryhmän suhteen oli erilaisten liikekielten esittely sekä oman kehollisen ilmaisun löytäminen.

3.3.2 Kognitiiviset tavoitteet

Tanssin tekemisen prosessi käsittää myös kognitiivisen kehityksen rohkaisemalla mielikuvituksen käyttöä luodessa uusia tapoja ilmaista ajatuksia ja tunteita (Cone – Cone 2005: 11). Tähän harjoitteluun kuuluvat erilaiset mielikuvaharjoitteet, joiden kautta tanssia lähestytään. Opetuksessa mielikuvaharjoitukset ilmenivät esimerkiksi sillä, että lapset kuvittelivat olevansa jotain muuta: he pomppivat pupuina pelloilla, leijailivat hiutaleina tuulessa ja vertailivat, miten robotin jäykkä liike eroaa kypsän makaronin löysästä liikkeestä.

Liikunnan avulla lapsi oppii oman itsensä tuntemisen lisäksi suuntia, etäisyyksiä, käsitteitä, rajoja, sijaintia, kokoja, määriä, muotoja, värejä ym. Nämä ovat kielellisen, matemaattisen ja tiedeopiskelun perusteita. Liikunnassa opitaan fyysisen minän hahmottamista, vahvistetaan vartalon oikean ja vasemman puoliskon välistä työskentelyä ja yhteistyötä, silmän ja käden koordinaatiota sekä ajallisten ja rytmillisten rakenteiden seuranta. Ne kaikki ovat hyvän luku- ja kirjoitustaidon peruselementtejä. Liikunnan avulla opitaan tarkkaavaisuuden suuntaamista tehtävään – liikkuminen on siis keskittymisen opettelua lapselle luontaisella tavalla. (Huisman – Laukkanen 2001: 65.) Tanssin kautta yksilö voi saada kosketuksen lahjakkuuden alueeseen, jota hän ei edes tiedä omaavansa (Anttila 1994: 17).

Tanssiessaan lapsi myös havainnoi häntä ympäröivää tilaa ja käyttää sitä hyväkseen. Tilan haltuunotto on tavallisen elämän asia. Hyvin monet joutuvat hallitsemaan tilaa jokapäiväisissä toimissaan. On vapauttavaa, jos kokee avaran tilan haasteena ja innoittajana. (Viitala 1998: 50.)

Tanssi ei ole koskaan pelkästään fyysinen tapahtuma, vaan se vaatii myös alituisen oman ajattelun ja persoonan käyttämistä. Tanssiessa lapsi joutuu koko ajan tekemään valintoja, mitä hän tekee ja mitä puolestaan jättää tekemättä. Conen ja Conen (2005) mukaan silloin, kun lapset luovat, esittävät tai tarkastelevat tanssia, he tekevät päätelmiä liikkeestä, joko objektiivisia tai subjektiivisia. (Cone – Cone 2005:11.) Opinnäytetyön päätavoite, lisätä lapsen tietoisuutta omasta kehostaan ja sen käyttömahdollisuuksista lukeutui myös kognitiivisiin tavoitteisiin. Myös yleiseen liikunnalliseen elämäntyyliin kannustaminen oli tavoitteena.

3.3.3 Affektiiviset tavoitteet

Kehon ja sen toiminnan avulla kerätty ja koettu tieto on lapselle autenttisempaa ja vaikuttavampaa kuin järkiperäinen tieto. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä tärkeämpää hänen oppimisessaan ja kasvussaan on motorinen ja sensorinen kanava. Näiden kanavien käyttö on tärkeää varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa. (Huisman - Laukkanen 2001: 66.)

Cone ja Cone (2005) toteavat, että tanssista voi tulla keino jolla lapset kehittyvät, ilmaisevat ja kommunikoivat kokemuksensa elämästä. Tämän johdosta he saavuttavat esteettisen tietoisuuden siitä kuinka keho ja sen liikkeet ovat yhteydessä tarkoitukseen ja aikeeseen. (Cone – Cone 2005: 5.) Lapselle liikkuminen on tunteiden ilmaisukanava. Ilo, kiukku ja innostuneisuus näkyvät lapsessa liikkeinä, ja liikkuminen on väline mm. musiikin kokemiseen. (Huisman – Laukkanen 2001: 63.) Itsetunnon kehitys lähtee oman fyysisen minän ja kehon toimintojen tuntemisesta. Terveen itsetunnon rakentumiselle on tärkeää tunne, että osaa ja pystyy itse säätelämään kehostaan ja sen toimintoja. (Huisman – Laukkanen 2001: 63.)

Minulle henkilökohtaisesti tärkeintä on se, että tanssiminen on hauskaa. Olen huomannut opetuksessani, että kun tanssijoilla on hauskaa, he ovat avoimempia opetukselle. Tavoitteenani olikin myönteisten kokemusten tarjoaminen lapsille ja positiivisen elämänkatsomuksen välittäminen. Opinnäytetyön toinen tavoite, lasten innostuksen ja kiinnostuksen tanssia kohtaan lisääminen toimi siis kognitiivisena tavoitteena. Tanssiin kuuluu vahvasti itseilmaisu, joten lapset pääsevät tarkastelemaan erilaisia tunnetiloja ja miten ne välittyvät liikkeessä ja kehon ilmaisussa. Tämä tarjoaa lapselle sekä kokemuksen, että hänen tunteitaan kuunnellaan ja että ne ovat tärkeitä.

3.3.4 Sosiaaliset tavoitteet

Liikkuminen ja liikunta eivät ole lapsen elämässä muusta oppimisesta erillisiä alueita. Liikunnassa opitaan sosiaalisia taitoja, ongelmanratkaisukykyä, tiimityöskentelyä ja työskentelyä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunta tarjoaa myös mahdollisuuden omien tunteiden tunnistamiseen, tunteiden kokemiseen ja nimeämiseen sekä tunteiden hallinnan opetteluun. (Huisman - Laukkanen 2001: 65.)

Olennainen osa tanssikasvatusta on pari- ja ryhmätyöskentely. Oppilaat oppivat huomioimaan toistensa näkökohtia, sopeutumaan yhteisiin sääntöihin ja ratkaisemaan ristiriitoja. Oppilaat ovat keskenään tasa-arvoisia, jolloin jokainen voi vaikuttaa toimimaan omalla panoksellaan. Erilaisen roolien oppiminen on myös tärkeää, kuten esim. passiivisten, arkojen lapsien rohkaisu johtajuuteen ja vastuuseen sekä dominoivien lasten totuttaminen seuraajan rooliin. (Anttila 1994: 16.)

Tanssin kautta lapset oppivat ymmärtämään omia esteettisiä mieltymyksiään, samaten kuin toisten mieltymyksiä (Cone – Cone 2005: 11). Tanssi onkin keino opettaa lapsille

toisen hyväksyntää ja yhteistyötä. Lapset oppivat toimimaan muiden kanssa ja he tekevät yhdessä toisten kanssa. Toisen hyväksyminen ja kaikkien kanssa toimeen tuleminen tulevat esiin, kun parina ei välttämättä olekaan se kaikkein paras kaveri. Myös oman vuoron odottaminen ja muille tilan antaminen kehittävät sosiaalisia taitoja.

Lapset oppivat hyväksymään toisia ja arvostamaan toisen tekemistä tanssiharjoituksen kautta: Conen ja Conen (2005) mukaan lasten tanssi on tiedostamisen keino, joka sisällyttää täysin kaikki ihmisenä olemisen osa-alueet. Kinesteettisesti, intellektuaalisesti, sosiaalisesti ja emotionaalisesti: lapset oppivat itsestään ja toisista tanssin kautta. (Cone – Cone 2005: 5.)

3.4 Aikuisen rooli ohjauksessa

Varhaiskasvattajan tehtävänä on tukea lapsen kasvua ihmiseksi, jolla on esteettinen suhde maailmaan (Rusanen ym. 2014: 28). Ohjauksen suunnittelussa tarkastelin omaa rooliani ohjaajana. Olen ohjauksissani oppinut erilaisia tapoja lähestyä ohjaajan roolia. *Mallioppimisessa* ohjaaja näyttää, miten tehdään ja oppilaat toistavat perässä. Oppilaat voivat myös itse olla päättäjinä siitä, mitä ohjauksessa tehdään. Tällöin kyse on *oppilaslähtöisestä ohjauksesta*. Näitä kahta on myös mahdollisuus yhdistellä, jolloin molempia tapoja käytetään opetuksessa hyväksi. Varsin usein opetus saattaa painottua mallioppimisen puolelle, jolloin lapset vaikuttavat tunnin sisältöön hyvin vähän. Tällainen opetus ei välttämättä kannusta lasta liikunnan jatkamiseen, koska hän ei koe toimintaa itsellensä ominaiseksi. Zimmer (2002) toteaaakin, että vaikka havainnoimalla oppiminen ja mallioppiminen ovat tässä ikäryhmässä hyvinkin merkittäviä, liikunnantarjonnan ei pitäisi muodostua siitä, että ohjaaja jatkuvasti näyttää mallia. Mallin antaminen pitäisi enemmänkin olla mukana olemista; ohjaaja voi välillä suorittaa myös lasten keksimän liikkeen ja ottaa sen koko ryhmän ”ohjelmistoon”. (Zimmer 2002: 75.)

Monet ohjaajat ja valmentajat miettivät, minkälainen on hyvä ohjaaja. Kun ohjattavaksi tulee eläväinen lapsiryhmä, joka on täynnä positiivista energiaa, on jokaisen ohjaajan mietittävä hyvän ohjaajan peruspiirteitä, jotta pystyisi tarjoamaan ohjattavilleen täysipainoisen ja liikuntaan motivoivan tunnin. Tunnin kulussa ei saa olla tyhjiä hetkiä tai liian paljon jonottamista ja odottamista. Nämä kaksi tekijää voivat jo aiheuttaa tilanteen hallinnan heikkenemistä. (Autio - Kaski 2005: 63.) Karvonen (2000) toteaa, että yksipuolisesti opettajan antamien esimerkkien ja ohjeiden mukaan toimiminen ei ole lapsen luovutta tukevaa toimintaa. Sen vuoksi jokaisen liikuntatuntiin on hyvä sisällyttää riittävästi

lasten keksimiä asioita, jolloin heidän ajattelutaitonsa kehittyvät ja innostus säilyy. (Karvonen 2000: 27.)

Kukin opettaja muodostaa oppisisällöistä omaan opetukseensa soveltuvan kokonaisuuden varmistaen samalla, että keskeisten tavoitteiden toteutuminen mahdollistuu. Opetusmenetelmät ja materiaalin kukin opettaja valitsee oman opetustapansa mukaan yhteisesti sovituissa puitteissa. Viime kädessä kukin opettaja luo sisältöön hengen omalla persoonallisella panoksellaan. (Viitala 1998: 34.)

Jaetut taidekokemukset aikuisen ja lapsen välillä kutovat sanatonta yhteistä turvaverkkoa. Ne ovat yhteisiä arvokkaita kokemuksia pahan päivän varalle ja arjen iloksi. (Huhtinen-Hildén 2010: 136.) Ohjaaja antaa omalla läsnäolollaan ja kannustuksellaan kipinän lapsen oppimisen halulle. Kaikki lapset tarvitsevat toistuvaa positiivista vahvistamista opettajaltaan ja ryhmäläisiltään. Useimmat oppilaat haluavat opettajan katsovan heitä ja vastaavan positiivisella kommentilla. Pienet lapset sanovat usein esimerkiksi ”Katso minua”, ”Katso miten minä osaan tehdä sen” ja ”Katso tätä”. He ovat riippuvaisia opettajansa hyväksynnästä ja positiivinen huomio auttaa motivoimaan heitä keskittymään oppimiskokemukseen. Positiivinen kommentti ja tarkka kuvailu siitä mitä opettaja havainnoi vahvistaa sen että lapsen panostus on hyväksyttyä ja arvokasta. (Cone – Cone 2005: 12.) Mikäli lapsi ei saa positiivista palautetta ohjaajalta, saattaa hän lannistua eikä halua enää yrittää. Ohjauksessa onkin tärkeää, että ohjaaja huomio jokaisen ja löytää jokaisen tekemisestä jotain hyvää.

Tanssitapoja on yhtä monta kuin tanssijoita. Vaikka tanssin opetuksessa aikuisen esimerkki on tärkeää, sallii tanssin luova tyyli myös lapsilähtöisen opetustavan. Olennaista luovassa liikunnassa ja tanssissa on se, että ohjaava aikuinen ei näytä lapselle mallia. Toki tuokioon voi kuulua myös jäljittelyä, mutta aikuinen voi yhtä hyvin jäljitellä lasta kuin lapsi aikuista. Näin lähestytään sellaista pedagogiikkaa, jossa opettajan ja oppijan roolit sekoittuvat toisiinsa. Luovaa liikuntaa toteutetaan ja luodaan yhdessä. Sitä ei opeteta, ainakaan sanan perinteisessä mielessä. Näin aikuisten ja lasten toiminta on yhteistä kulttuurista toimintaa, jossa lapsella on aktiivinen rooli. Lapsesta tulee kulttuurin luoja. Näin lapsi osallistuu maailmaan luovasti ja jättää siihen jälkensä. (Anttila 2009: 17.) Opettaessani tärkeää ei ole valmis tulos, vaan millä tavoin se on saatu aikaan ja mitä tuntemuksia sen tekeminen herättää. Tanssi, ja taide yleensäkin, on siinä mielessä armollista, että suoraa oikeaa ja väärää ei ole. Tämä myös poistaa pelon, joka niin monella

kasvattajalla on: olenko minä tarpeeksi hyvä opettamaan tanssia. Aikuinen usein ajattelee, että oma osaaminen ei riitä ja tanssia opettaakseen pitää olla vähintään tanssitaiteen ammattilainen. Näin asia kuitenkin ei ole. Anttila (2001) toteaa: ”Olen [myös] valmis väittämään, että kaikilla ihmisillä on kyky esteettiseen havainnointiin ja luovaan, taiteelliseen toimintaan.” (Anttila 2001: 78.)

3.5 Ohjauksen rakenne

Sorosen ja Seeslahden (1999) mukaan liikuntatuokioon tulisi sisällyttää seuraavat sisällöt ja menetelmät: taitoharjoittelu, kuntotekijät, leikki, kisailu, suoritusten tarkkailu ja havainnointi. Liikuntatuokio koostuu seuraavista vaiheista: alkuverryttely, virittäytyminen, leikki (noin 5-10min). Päävaiheena on uuden aineksen oppiminen ja/tai aikaisemmin opitun lujittaminen ja kertaaminen (noin 15-25min). Tuokion lopettaminen tapahtuu mielihyvää tuottavan toiminnan tai leikin avulla (noin 5-10min). Loppuun tulee vielä rentoutus ja loppukeskustelu. (Soronen – Seeslahti 1999:11.) Ohjaajan tulee ottaa huomioon, että tanssileikeissä on johdanto, tutkimisvaihe, oppimisvaihe ja päätösvaihe eli suoritus. Useimmat tanssileikit ovat tällaisia, vaikka niitä ei kuvailakaan tällä tavoin. (Rooyackers 1996: 16.)

Sorosen ja Seeslahden rakenne toimi pohjana ohjaukseni rakenteelle. Tanssihetkien rakenne pysyi aina samana, jotta lapset omaksuisivat ohjauksen paremmin, kun he muuttaman kerran jälkeen tunnistavat, mikä vaihe tulee seuraavaksi. Ohjauksen alussa oli aina esittely, jolloin lapset saivat liikkeen avustamina kertoa nimensä. Seuraavana vuorossa oli alkuverryttely, joka oli aina sama ”suihkuleikki”. Tuolloin lapset harjoittelivat eri ruumiinosien hallintaa sekä tasapainoa. Uuden harjoitteluna oli vuorollaan jokin leikki, minkä kautta kokeiltiin erilaisia tapoja liikkua ja miten musiikki ohjaa liikkumista.

Eri liikkumistapoja vahvistettiin seuraavaksi omalla tanssimisella, jossa hyödynnettiin mielikuvitusta. Käydessäni alustavia keskusteluja toteutuksesta Sini Nykänen oli esittänyt toiveen, että tanssiopetuksessa voisi hyödyntää jollakin tavalla vuodenaikoja, joita lapset opettelivat. Niinpä tanssikerroilla oli omat vuodenaikansa, jonka avulla lapset saivat harjoitella omaa liikettä. Opetuksessa käytettiin myös hyväksi kinesteettistä kokemista, jolloin tarkasteltiin, miltä jokin asia tuntuu kehossa.

Vuodenaikojen jälkeen vuorossa oli omaa tanssia hyödyntävä leikki Noita Pompelirosa, jossa lapset tanssivat musiikin soidessa, ja kyyristyivät kädet silmillä musiikin lakatessa. Tällöin yksi lapsi peiteltiin huivilla ja muiden tehtävänä oli päätellä, kuka oli huivin alla.

Tunnin lopuksi oli vuorossa loppurauhoittuminen, jolloin venyteltiin ja menttiin lopuksi maahan silmät kiinni makaamaan, kun ohjaaja silitti jokaista lasta huivin avulla. Ennen lähtöä lapset saivat antaa palautetta tunnista. Halusin antaa lapsille mahdollisuuden palautteen antamiseen, sillä Viitalan (1998) mukaan suuressa osassa tanssitunnin antia lapsi itse on paras asiantuntija, joten hänen palautteensa on arvokas. Lasta tulee rohkaista kommentoimaan, kysymään, jopa kyseenalaistamaan pieniä ja isoja asioita tanssissa, varsinkin tanssin tekemisessä sekä tekemään omia ehdotuksia, joihin tulee myös suhtautua vakavasti. Yhdessä pohtien niiden yleispätevyys tulee punnittua. Lasten ehdotukset ovat opettajalle mittari ja monesti aito ideoiden lähde. (Viitala 1998: 48.) Palautteen antaminen toimi siten, että lapset valitsivat kahdesta erivärisestä vanteesta toisen riippuen siitä, oliko heillä ollut hauskaa opetuksessa. Vanteiden hyödyntäminen vaihteli vanteiden läpimenosta erilaisten esineiden heittämisestä vanteeseen.

3.6 Opinnäytetyöstä saatava hyöty

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toimi päiväkodin henkilökunnalle ikkunana tanssin maailmaan. Henkilökunta voikin miettiä, miten he jatkossa voivat hyödyntää tanssia työssään. Opinnäytetyössä tuotettiin opetussuunnitelma (Liite 1), joka luovutettiin päiväkotikaislalle. Tällä tavalla päiväkodin henkilökunta voi hyödyntää suunnitelmaani omassa opetuksessaan tai heillä vierailevat ohjaajat voivat nähdä, mitä lasten kanssa on tehty.

4 Tanssinopetuksen eteneminen

Jokaiselle opetuskerralle suunnittelin opetukseen liittyvät teemat. Teemat muodostuivat tanssinopetukseen liittyvistä osa-alueista ja asioista, joita havaintojeni ja keskustelujeni Sini Nykäsen kanssa perusteella koin hyödyllisiksi lapsille. Toteutin ohjauksen pääosin samanlaisena molemmille ryhmille. Vain kerran muutin ohjaussuunnitelmaa jälkimmäisen ryhmän kohdalla edellisen ryhmän käytöksen jättämien negatiivisten kokemusten takia. Raportissani kuvailen ohjausta yleisluontoisesti molempien ryhmien osalta enkä lähde erikseen erittelemään tuntia ensin ensimmäisen ja sen jälkeen toisen ryhmän

osalta. Ryhmät pysyivät suureksi osaksi samoina. Jonakin opetuskertoina yksi tai kaksi lasta saattoi puuttua ja kahden 4-vuotiaan pojan kohdalla katsoimme Sini Nykäsen kanssa hyväksi siirtää heidät yhdestä ryhmästä toiseen kun tanssinopetuskerrat olivat edenneet puoleen väliin.

Ohjauskerran kesto yhdelle ryhmälle oli aina 30 minuuttia. Ohjaukset pidettiin aina aamupäivästä siten, että ensimmäisen ryhmän opetus tapahtui keskiviikkoisin klo 9.00-9.30 ja seuraavan heti perään 9.30-10.00. Tähän käytäntöön päädyimme yhdessä Sini Nykäsen kanssa. Taustalla oli se, että lapset olisivat aamupäivällä vastaanottavaisempia tanssinopetukseen, sillä iltapäivästä lapset saattaisivat olla liian uupuneita. Opetukseen osallistuvat lapset olivat iältään 3-5-vuotiaita. Tavallisesti päiväkodin rytmi etenee niin, että lapset saapuvat päiväkotiin aamulla, syövät mahdollisesti päiväkodissa aamupalan, jonka jälkeen on vapaata leikkiä. Yhdeksältä alkaa ohjattu toiminta, joka tässä tapauksessa oli minun tanssinopetukseni. Toisten lasten osallistuessa toimintaan toiset lapset saivat leikkiä vapaasti. Ohjatun toiminnan jälkeen on vuorossa ulkoilu, jossa lapset saavat leikkiä ulkona. Ulkoilu kestää yleensä noin tunnin verran, jonka jälkeen mennään sisälle ja vuorossa on lounas. Lounaan jälkeen lapsilla on lepoaika, jolloin rauhoitutaan ja mahdollisesti kuunnellaan satua tai nukutaan. Lepoaikan jälkeen on vuorossa joko vapaata leikkiä tai ohjattua toimintaa noin tunnin verran, jonka jälkeen syödään välipala. Välipalan jälkeen siirrytään ulos leikkimään, josta lasten vanhemmat hakevat lapset kotiin. Toimintojen kesto ja sisältö saattavat vaihdella päiväkodeittain ja myös päiväkodin sisällä.

4.1 Ensimmäinen kerta: kehon hallinta ja aistimukset

Ensimmäinen opetuskerta pidettiin 15.10.2014. Olin varautunut siihen, että lapset saattaisivat jännittää minua tai olla hukassa ohjauksen suhteen. Tämän takia varasin tuntisuunnitelmassa aikaa yllätyksille sekä luottamuksen rakentamiselle.

Ohjauksessa käytössä oleva tila oli päiväkodin huone, jossa ryhmän kahdeksan lasta mahtuivat liikkumaan riittävän vapaasti. Huoneeseen johtavat ovet olivat kiinni työrauhan varmistamiseksi. Tila oli muuten avara, mutta reunoilla oli sohvia ja sänkyjä, sekä yhdessä nurkassa oli patjoja, säkkituoli sekä pienet puolapuut. Mukanani opetuksessa oli Sini Nykänen, joka pääosin seurasi opetusta, mutta myös ohjeisti ja kannusti lapsia.

Aloitimme tunnin menemällä yhteiseen piiriin. Kävin läpi lasten kanssa, mitä heille olisi luvassa. Aikaisemmassa harjoittelupaikassani olin oppinut ryhmänohjauksesta sen, että uusi tilanne kannattaa selittää osallistujille. Tällä tavoin he osaavat varautua tulevaan eivätkä koe uusia asioita yllättävinä tai pelottavina. Kävimme myös lasten kanssa läpi tanssinopetuksessa voimassa olevat säännöt: kaikki osallistuvat kaikkeen, ketään ei kiusata tai kenenkään osaamista pilkata, miten totellaan ohjaajaa ja toimitaan jotta saataisiin hiljaisuus sekä se, että tilassa ei juoksennella tai kiipeillä. Hiljaisuuden saavuttamiseksi käytimme kehittelemäämme etusormisääntöä: jos ohjaaja nostaisi toisen etusormensa huulilleen ja toisen ylös, lapset tekevät tämän huomattuaan samoin, pysähtyvät paikoilleen ja ovat hiljaa. Nämä olivat tilanteita, mitä uskoin tulevan kohdalle ryhmän opetuksessa. Käytössä oleva tila oli suhteellisen pieni ja ohjauksen luonne sellainen, että en uskonut tarpeelliseksi valistaa lapsia mahdollisista onnettomuustilanteista. Tämä olisi sitä paitsi saattanut tuoda jollekin lapsista tarpeettomia pelkotiloja tai jännitystä. Lopuksi vielä painotin sitä, että opetuksen tavoitteena on olla hauskaa ja että jokaisen tekeminen on arvokasta.

Ensimmäiseksi kävimme läpi jokaisen lapsen nimet. Jokainen lapsi sai käydä piirin keskellä, tehdä x-asennon ja kertoa oman nimensä. Harjoituksen tavoitteena oli paitsi lasten tutustuminen toisiinsa ja ohjaajaan, myös totuttautuminen muiden edessä olemiseen. Päätin aloittaa yhteisestä ja selkeästä tekemisestä, jotta kenellekään ei tulisi ahdistusta siitä, ettei tiedä mitä pitäisi tehdä. Rohkeimmat lapset menivät piirin keskelle ja tekivät tehtävän innokkaasti. Joitakin lapsia piti rohkaista ja kannustaa menemään keskelle, mutta kaikki lapsista uskaltoutuivat piirin keskelle.

Seuraavaksi neuvoin lapsia ottamaan itsellensä tilan, jossa heillä olisi tilaa liikkua. Tätä tilaa kutsuin ”suihkupaikaksi”, sillä tilan piti olla sellainen, jossa kukaan muu ei olisi, samoin kuin suihkukopissa. Tämän jälkeen lapset laittoivat etusormensa pystyyn kohti ”suihkua”, josta valuu heidän kädelleen yksi vesipisara. Tällä vesipisaralla lähdetään peseytymään. Ensin pisara heitetään pään päälle, jossa sitä liikutellaan pyörittämällä päätä ympäri. Tämän jälkeen pisara valuu vatsan kohdalle, jolloin pyöritetään lantiota. Lantiolta pisara jatkaa matkaansa jalalle, joka nostetaan ylös ja pyöritetään ympäri. Pisara heitetään toiselle jalalle jossa pyöritys jatkuu. Tämän jälkeen pisara heitetään kädelle, jota lähdetään seuraavaksi pyörittämään. Tämä toistetaan vielä toisella kädellä, ennen kuin pisara heitetään ilmaan, otetaan kiinni suulla ja ”nielaistaan”. Tämän jälkeen maasta nostetaan ”pyyhe”, josta lähdetään pudistelevaan pölyjä esittämällä pyyhkeen ravistelua. Kun pyyhe on saatu puhtaaksi, kuivataan sillä ensin tukka ja sen jälkeen vatsa. Tämän

jälkeen pyyhkeen molemmista päistä otetaan kiinni, laitetaan pään taakse, ja kuivataan olkapäät heiluttamalla pyyhettä edestakaisin pään takana. Pyyhe lasketaan pepun taakse ja kuivataan peppu heiluttamalla lantiota puolelta toiselle. Tämän jälkeen kuivataan jalat kuljettamalla pyyhettä jaloilla samalla pitäen jalat suorina. Tämä tehdään molempien jalkojen kanssa, jonka jälkeen kuivataan vielä kädet. Kun ollaan valmiita, pyyhe heitetään pyykkikoriin. Suihkuleikin tavoitteena oli esitellä lapsille heidän kehoaan, jonka kanssa he tulisivat toimimaan. Myöhemmin leikin merkityksenä oli verryttely ja lasten lämmittäminen ja se pysyi ryhmien mukana koko opetuksen ajan. Siitä tuli hyvin nopeasti yksi lasten suosikeista, ja lapset oli helppo saada mukaan tanssinopetukseen ilmoittamalla, että nyt on vuorossa suihkuleikki.

Tämän jälkeen vuorossa oli oma liike ja kehon tuntemukset. Aloitin kysymällä lapsilta, tiesivätkö he, mikä vuodenaika oli meneillään. Nopeasti syksy nousi vastaukseksi. Tiedustelin, millainen sää silloin yleensä on. Vastauksia oli monenlaisia, mutta sade ja tuuli olivat monen vastauksessa. Pyysin lapsia esittämään sadetta ja tuulta. Tuuli oli vauhdikas liike, jossa heitteledittiin paikasta toiseen. Sadetta edustivat sormet, jotka tekivät pientä rapinaa lattialla. Kannustin lapsia kuljettamaan sadepisaroita eri paikoissa sekä ympäri omaa kehoaan että kaverin päällä.

Seuraavaksi lapset pääsivät harjoittelemaan liikettä musiikin mukana. Käytin taustalla Alan Menkenin elokuvaan ”Kaunotar ja hirviö” säveltämää kappaletta ”Prologue”. Kappaleessa yhdistyivät hyvin juuri harjoitellut kaksi elementtiä: alku on rauhallinen ja helisevä, jossa lapset saivat kuljettaa sadepisaroita ympäriinsä. Tämän jälkeen musiikki kasvaa synkäksi ja matalaksi, jolloin lapset saivat esittää tuulta ja kuvitella olevansa lehtiä, jotka lensivät tuulen mukana. Kappale palaa vielä takaisin alun tunnelmaan, jolloin lapset lähtivät taas esittämään vesipisaroita.

Lapset olivat pääosin hyvin mukana tanssissa. Olisin toivonut heidän käyttäneen enemmän mielikuvitusta tai suurempaa liikekieltä, mutta toisaalta tämä oli ensimmäinen opetuskerta, joten tämä oli monelle vieras asia ja uusi kokemus, jolloin liikehdintä oli varovaisempaa. Parin 4-vuotiaan pojan kohdalla liike tahtoi rajoittua vain tilassa juoksemiin. Huomasin myös, että minun piti auttaa heitä tunnistamaan musiikin muutoskohtaa. Halusin tämän takia harjoitella lasten kanssa enemmän musiikin kuuntelua kuin olin aiemmin aikonut. Päädyimmekin lähes jokaisella kerralla tekemään jotain harjoituksia, jossa musiikin vaihtuminen vaikutti liikkeeseen. Pidin tätä erityisen tärkeänä paitsi lasten

yleiselle musiikin havaitsemiselle, myös tanssillisuudelle. Tanssi lähtee liikkeelle musiikista ja musiikin värin vaihtelut vaikuttavat myös liikekieleen.

Syysmyrskyn jälkeen vuorossa oli seuraava leikki, Noita Pompelirosa. Tässä lapset saivat tanssia vapaasti musiikin tahdissa, kunnes musiikkiin tulee pysähdys ja huudetaan ”Noita Pompelirosa”. Tällöin lapset menevät alas kyyryyn kädet silmien ympärillä, jolloin he eivät näe, kun ohjaaja käy laittamassa huivin yhden lapsen päälle. Tämän jälkeen muut lapset saavat nousta ylös ja yrittää päätellä, kuka huivin alla on. Noita Pompelirosa oli toinen hitti lasten keskuudessa ja sitä leikittiin yhdellä kerralla aina vähintään kolme kierrosta. Monet lapsista tulivat erikseen pyytämään, pääsisivätkö he huivin alle. Huomasin, että eräs lapsista ei sisäistänyt kyyryasentoa, vaan meni aina vatsalleen makamaan. Jouduin useaan otteeseen korjaamaan häntä ja neuvoa laittamaan jalat koukkuun vatsan alle usealla eri tavalla. Parilla ensimmäisellä kerralla muutama lapsista sanoi, että he eivät halua joutua huivin alle.

Seuraavaksi oli aika loppuvenyttelylle ja loppurentoutukselle. Pidin venyttelyt lyhyinä ja yksinkertaisina. Venytyksiä oli vain kaksi, etanan tuntosarvet, jossa lapset laittoivat sormet ensin pään kohdalle tuntosarviksi ja sen jälkeen kurottivat sarvilla kohti varpaitaan, sekä salmiakki, jossa lapset muodostivat jaloillaan salmiakin laittamalla jalkapohjat yhteen ja yrittivät sen jälkeen ”syödä” salmiakin. Etanan tuntosarvet oli venytys, jota lapset olivat harjoitelleet Tanssiteatteri Kapsäkin työpajalla.. Rentoutuksena toimi kehittelemäni ”Taikamatto”-leikki, jossa lapset makaavat selällään silmät kiinni rauhallisen musiikin soiodessa taustalla samalla kun kävin silittämässä jokaista lasta huvilla. Huivilla silittäminen varmisti sen, että lapset odottivat omaa vuoroaan ja pysyivät paikallaan paremmin, kuin jos olisin vain soittanut rauhallista musiikkia lasten maatessa.

Palautteenantona toimivat kaksi vannetta, joista toisen läpi lapset saivat mennä. Keltaisen vanteen läpimeno merkitsi, että tunnilla oli ollut kivaa, ja punaisen vanteen läpimeno tarkoitti että tunnilla ei ollut kivaa. Vanteiden läpimeno harjoitti myös lasten kykyä hallita kehoaan ja hahmottaa ympäristöään. Huomasin, että palautteen tulokset eivät vastanneet lainkaan sitä, mitä lapset opetuksen aikana ilmaisivat. Ensimmäinen lapsista meni läpi sen vanteen, mikä merkitsi, että oli ollut kivaa, mutta muuten kaikki valitsivat ei-kivaa vanteen. Tämä saattoi johtua siitä, että lapset eivät täysin ymmärtäneet vanteiden tarkoitusta, ja menivät siitä mistä edellinenkin tai mitä pitivät itse esteettisesti miellyttävämpänä.

4.2 Toinen kerta: rytmi, musiikin kuunteleminen, erilaiset etenemismuodot

Toinen tanssikerta oli 22.10.2014. Aloitusringissä lapset saivat mennä keskelle ja kertoa nimensä sekä tehdä valitsemansa rytmin. Lapset tuntuivat nauttivan rytmin tekemisestä ja piirin edetessä uskaltautuivat tekemään yhä mielikuvituksellisempia rytmejä. Ujoimmatkin tekivät jonkin rytmin. Tällä kertaa lapset siis pääsivät esittämään omaa luomustaan muille piirin jäsenille.

Suihkuleikein jälkeen vuorossa oli leikki nimeltä ”Päiväkotimatka”. Tässä lasten liike muuttui sen mukaan, miten musiikki vaihteli. Musiikin ollessa nopeaa lapset juoksivat tilassa varpaillaan. Musiikin ollessa hidasta lapset kävelivät kantapäillään. Havaitsin leikkissä, että kaikilla liikkeen nopeus muuttui sen mukaan, miten musiikki soi: nopeassa kaikki juoksivat ja hitaassa vauhti hidastui. Huomasin kuitenkin, että kaikki lapset eivät noudattaneet kantapäiden ja varpaiden vaihtelua. En kuitenkaan usko, että se olisi johtunut siitä että liike olisi ollut liian vaikea. Korjatessani lapsia tilanne parani. Uskon, että lapset olivat niin keskittyneitä musiikin vaihteluun, että kaikki eivät muistaneet sitä, että nopeuden lisäksi muuttui myös kulkutapa. Suurilta osin lapset liikkuvivat toivotusti. Vain parilla lapsista tuntui olevan vaikeuksia tehtävän hahmottamisessa.

Musiikin kuuntelu ja liikkuminen jatkuivat seuraavassa harjoituksessa, jonka nimi oli ”Puput pellolla”. Tässä lapset saivat hypellä tilassa kuin jänikset. Musiikissa tuli aina taukoja, jolloin puput jähmettyvät ja kuuntelevat, onko kettu lähistöllä. Tästä lapset näyttivät selvästi nauttivan. He hyppivät innoissaan ja vaikuttivat olevan aidosti jännittyneitä, kun piti olla paikoillaan. Osa lapsista myös tuntui osaavan ennakoida sitä, kuinka pitkä tauko tulisi olemaan ja koska voisi alkaa taas hyppelemään. Suurin osa kuitenkin tarvitsi musiikin merkkiä hyppelyn jatkamiseen.

Noita Pompelirosan aikana havaitsin yhden lapsista, joka oman tanssin aikana pysytteli nurkassa tanssien omissa oloissaan. Kun musiikki pysähtyi, hän juoksi keskemälle ennen kuin meni kyyryyn. Musiikin jatkuessa hän palasi takaisin omiin oloihinsa tanssimaan. Keskustelin asiasta Sini Nykäsen kanssa ja otin tavoitteekseni rohkaista lasta tanssimaan lähempänä toisia lapsia.

Tälle kerralle minulla ei ollut lainkaan vuodenaikaa jota olisimme voineet tanssia. Tämä kuitenkin ei ollut mielestäni huono asia, sillä saatoin keskittyä lasten kanssa kunnolla musiikin kuuntelemiseen ja sen vaihteluihin reagoimiseen. Palautteen annossa minulla

ei ollut käytössäni vanteita, vaan lapset saivat antaa minulle läpsyn, jos heillä oli ollut kivaa. Tällä kertaa kaikki tulivat antamaan läpsyn. Voidaan jälleen pohtia, johtuiko tämä siitä, että lapset vain halusivat antaa läpsyn. Kuitenkin ryhmän yleinen ilmapiiri viittasi siihen, että kaikilla oli ollut hauskaa.

4.3 Kolmas kerta: jäykkä ja pehmeä liike

Kolmas tanssikerta oli 29.10.2014. Heti tullessani päiväkotiin lapset näyttivät ymmärtävänsä, että kohta tanssittaisiin. Eräs poika kysyi minulta: ”Miksi sä tuut joka päivä opettamaan meitä tanssimaan?”. Edelliset opetuskerrat olivat siis lasten tuoreessa muistissa.

Tällä kertaa aloitusringissä lapset saivat vuorollaan mennä keskelle ja oman nimen kertoessaan koskettaa peukalollaan napaansa. Halusin palata takaisin yhteiseen ja selkeään tekemiseen aloituspiirissä. Vaikka edellisen kerran oma luominen oli ollut mielestäni onnistunut, halusin rohkaista ujompia osallistujia ja antaa heille itsevarmuutta siitä, että he onnistuvat tekemään selkeää ja ennalta sovittua liikettä sen sijaan, että heitä painostettaisiin keksimään jotakin omaa. Lisäksi liikkeen omalaatuisuus ja hassutteleva luonne toi lapsille sitä tunnetta, että tanssiessa voi myös tehdä hassulla tai hullulla tavalla. Halusin opettaa lapsia siihen, että omaa tekemistä ei tarvitse hävetä tai ottaa liian vakavasti.

Suihkuleikin aikana havaitsin, että lapsille alkoi tulla jo rutiinia tanssituntiin. He osasivat ennustaa mitä tulisi seuraavaksi ja osasivat ennakoida sitä. Heillä alkoi myös tulla harjaantumista tekemiseen: yhdellä jalalla seisomisen aikana osa lapsista oli ottanut tukea, mutta nyt he tasapainottelivat omillaan.

Seuraavaksi vuorossa oli musiikin kuunteluharjoitus. Lapset juoksivat musiikin soidessa ympäri tilaa ja musiikissa tullessa tauko heidän tuli laittaa oma kyynänpää kaverin polveen kiinni. Halusin tuoda tanssinopetukseen mukaan yhdessä tekemisen elementin. Tässä harjoituksessa ei voinut selviytyä yksin, vaan tarvitsi kaverin apua. Valitettavasti tehtävä osoittautui liian haastavaksi: lapset eivät reagoineet musiikin taukoon tarpeeksi ajoissa eivätkä ehtineet kaverin luokse ajoissa. Leikki meinasi muuttua kaaokseksi, joten katsoin parhaaksi lopettaa leikin ja muuttaa sitä seuraavaa ryhmää varten siten, että he tauolla veivät kyynänpäänsä kaverin polven sijasta omaan polveensa.

Jälkeenpäin mietittynä toivon että olisin toiminut haastavassa tilanteessa toisin. Vaikka koko opetuksen ajan tansseissa oli monia hetkiä, jolloin lapset saattoivat tanssia kaverin

kanssa, ja monet tekivätkin niin, tämä oli ainoa leikki, jossa hyödynnettiin tanssin tuomaa sosiaalista ulottuvuutta. En tilanteen hulinassa tullut ajatelleeksi, että parempi vaihtoehto olisi ollut muuttaa tarkemmin ajateltuna hyvin haastavaa asentoa helpommaksi parin kanssa toteutettavaksi asennoksi, kuten vaikkapa olkapäästä kiinni pitämiseksi, kuin poistaa kaverin kanssa tekeminen kokonaan. Leikki olisi voinut myös selkiytyä tekemisen kautta. Yksi asia, mikä vaikeutti asennon toteuttamista parin kanssa, oli se että tauon tultua lapset lähtivät etsimään itsellensä mieluisinta paria sen sijaan että olisi tarttunut vieressä olevaan kaveriin. Jos lapset olisivat tiedostaneet tämän, olisi tauko saattanut olla riittävän pitkä.

Seuraavana vuorossa oli jäykkää ja pyöreää liikettä vaihteleva ”Robotti ja makaroni”. Siinä lasten tuli taas muuttaa liikkumistaan musiikin vaihtuessa. Sointiväriin ollessa kulkemista ja jäykkää lapset saivat liikkua kuten robotti, töksähtelevästi ja kankeasti. Kun musiikin tyyli muuttui, tuli lasten liikkua pyöreästi ja pehmeästi kuten kypsä makaroni. Lapset tuntuivat nauttivan erityisesti robottina kulkemisesta. Myös liikkeen vaihtuminen onnistui moitteetta. Moni lapsi tulkitsi pyöreän liikkeen hyvin kirjaimellisesti ja alkoi musiikin vaihtuessa pyörimään ympäri tai tekemään piruetteja.

Lapset pääsivät harjoittelemaan pyöreätä liikettä seuraavaksi vuodenaikaleikissä. Kysyin ensin lapsilta, muistavatko he mitä vuodenaikaa esitettiin ensimmäisellä tanssikerhalla. Tämän jälkeen tiedustelin, mikä vuodenaika tulee syksyn jälkeen. Kun talvi tuli vastaukseksi, kysyin talven tunnusmerkkejä. Lumi oli lähes ensimmäinen vastaus. Lapset saivatkin eläytyä lumihiihtäleen osaan, joka hiljalleen leijailee kohti maata. Välillä lumihiihtäle saattoi joutua tuulivirtaukseen samalla tavalla kuin lehti oli joutunut syystanssissa. Lapset tanssivat innokkaasti, mutta parilla pojalla liike jäi kävelyn tasolle. Usein opetuksessa olikin niin, että nämä pojat eivät antautuneet tanssille täysin, vaan pienen tekemisen jälkeen alkoivat joko juosta tai kävellä ympäri tilaa tai kiipeillä tilan reunoilla. Tämä saattoi johtua siitä, että vaikka pojat selvästi nauttivat tanssiopetuksesta, heille tanssi oli jotain sellaista, mihin poikien ei ollut soveliaista osallistua. Tällainen käytös oli kuitenkin puuskittaista ja tuntui ilmenevän juurikin silloin kun oli kyse ns. ”oikeasta” tanssista ja omasta tanssista, eikä tanssillisista leikeistä.

Tämän kerran palautteessa lapset saivat heittää pallon siihen renkaaseen, joka kertoi oliko heillä ollut kivaa vai ei. Pallon heittäminen harjoitti tähtäystä, voimankäyttöä ja tarttumiskykyä. Edellisen kerran tulokset toistuivat, kun kaikki lapsista heittivät pallon siihen renkaaseen, että heillä oli ollut kivaa.

4.4 Neljäs kerta: eri ruumiinosien liikuttaminen ja tasot

Neljäs kerta pidettiin 5.11.2014. Lapset saivat tällä kertaa alkupiirin keskellä kertoa oman nimensä ja seistä yhdellä jalalla. Tässä halusin harjoituttaa lapsilla suihkuleikissäkin käytettyä tasapainoa, sillä päivän teeman mukainen tasojen käyttäminen vaatisi lapsilta tasapainoa ja kehonhallintaa. Kenellekään lapsista tasapainottelu ei tuottanut ongelmia ja kaikki osallistuivat alkurinkiin innokkaasti.

Suihkuleikin jälkeen teimme uudelleen edellisiltä kerroilta tutun ”Robotin ja makaronin”. Halusin valmistella lapsia seuraavan leikin vaatimaan jäykkään liikkeeseen. Lisäksi koin tarpeelliseksi harjoitella lasten kanssa myös pehmeätä liikekieltä, sillä se tulisi kuvioihin mukaan vuodenaikatanssissa.

”Robotin ja makaronin” jälkeen jatkoimme robottiteemalla. Tällä kertaa lapset kuvittelivat olevansa robotteja, jotka ovat olleet kauan poissa päältä. Vähitellen robotit alkoivat herätä. Lapset lähtivät liikuttelemaan ruumiinosiaan hitaasti yksitellen: ensin liikkuu pelkkä pää, tämän jälkeen käsiin alkaa tulla eloa, ja lopulta myös jalat alkavat liikkua. Kun koko keho on saatu liikkeelle, lähtevät robotit hitaasti liikkumaan ympäri tilaa. Leikissä lapset pääsivät asteittaisen liikkeen lisäksi harjoittelemaan myös ilmaisua. Kannustin lapsia eläytymään robotin rooliin. Robotti voi olla herätessään tokkurainen, väsynyt, jopa ärtynyt jos lapsi niin haluaa. Robotti on pitkän toimettomuuden tuloksena unohtunut, miten hänen kehonsa toimii, ja on siksi hämillään, ällistynyt ja tietämätön miten sen raajat toimivat. Robotti voi jopa pelätä raajojaan ja ihmetellä, mitä ne oikein tekevät ja ovatko ne robotin. Tämä kaikki näkyy paitsi robotin kasvoista, myös sen liikkeistä. Uskon, että eläytyminen liikkeeseen selkiytti lapsille liikkeen laatua ja teki jäykän liikkeen helpommaksi. Lapset saattoivat myös lähestyä tehtävää leikin ominaisuutena, jolloin he uskalsivat kokeilla enemmän kuin jos olisin kutsunut tehtävää harjoitukseksi tai tanssiksi.

Seuraavana vuorossa oli vuodenaikatanssi. Jälleen palautin lasten mieleen edellisten kertojen vuodenaajat ja kysyin mikä tulee seuraavana. Tämän jälkeen kerroin lapsille tarinan pienestä leskenlehdestä, joka lumen alla odottaa kevättä. Lumien sulaessa leskenlehti nousee hiljalleen lumesta yhä ylemmäs ja ylemmäs, kunnes lopulta on täysikasvuinen ja tuntee auringon lämmön. Lähdimme esittämään leskenlehteä siten, että tanssi

lähti lattiatasosta ja pienesti. Pikkuhiljaa liike sekä kasvoi että nousi ylemmäs, mutta pysyi yhä samalla paikalla tilassa. Lopulta, kun leskenlehti nousi ylös asti, saattoivat lapset lähteä vapaasti tanssimaan ympäri tilaa.

”Noita Pompelirosan” aikana sekä minä että Sini Nykänen havaitsimme, että aikaisemmin mainitsemani lapsi, joka oli aiempina kerroilla oman tanssin aikana pysytellyt sivussa, uskaltautui nyt tanssimaan muiden lasten joukossa. Koin, että olin onnistunut tavoitteessani rohkaista lasta tekemään yhdessä muiden kanssa. Vaikka lapsen liike oli yhä varovaista ja pientä, oli hän saanut tarpeeksi itsevarmuutta ja tottunut muihin lapsiin niin paljon, ettei kokenut enää tarpeelliseksi piilottaa omaa tanssiaan.

Palautteenannossa pari pojista heitti pallon vanteeseen, joka ilmensi että ei ollut kivaa. Ymmärsin, että he eivät olleet pitäneet vuodenaikatanssin leskenlehti-vertauksesta. He kuitenkin olivat tykänneet robottileikistä. Uskon, että pojat olivat kokeneet leskenlehden liian tyttömäiseksi. Harjoituksen aikana he olivat kuitenkin tanssineet hyvin muiden mukana.

4.5 Viides kerta: pyöreä ja pehmeä liike

Viides tanssikerta oli 12.11.2014. Halusin aloituspiirissä kannustaa lapsia jälleen oman liikkeen luomiseen, joten jokainen sai vuorollaan nimensä kertoessaan soittaa sen samalla omalla kehollaan. Tämä saattoi sisältää mitä vain, taputusta, oman kehon rummuttamista, jalkojen tömistelyä, mitä lapset itse keksisivät. Oma nimi antoi myös liikkeelle raamit ja selkeän lähtökohdan, jolloin myös ryhmän ujoimmat pystyivät toteuttamaan tehtävän helpommin. Havaitsinkin, että minun tarvitsi rohkaista lapsia piirin keskelle vähemmän kuin alkukerroilla. Lapsista näki, että vaikka heille täytyi sanoa, että nyt on sinun vuorosi, luvan saatuaan he menivät innokkaasti piirin keskelle. Huomasin myös, että jotkut lapsista nimeä soittaessaan käyttivät hyväkseen myös eri tasoja.

Suihkuleikin jälkeen vuorossa oli ”Tangon taikaa”, jonka perusidea oli sama kuin ”Robotissa ja makaronissa”. Myös tässä leikissä lapset muuttivat liikekieltään kulmikkaasta pehmeäksi musiikin mukaan. Käytettävä kappale oli kuitenkin erilainen ja vaihtoja oli haastavampi huomata. Lapsilla ei ollut myöskään apunaan mielikuvia tai rooleja, joita omaksua. Tällä kertaa he eivät esittäneet mitään, vaan tanssivat omana itsenään. Käytettävän kappaleen tangon sointiväri kuitenkin auttoi lapsia löytämään sopivan liikekie-

len. Havaitsin, että ilman robotin ja makaronin roolia lasten liikeilmaisuus oli tanssillisempaa eivätkä lapset vain tyytyneet kävelemään ympäri tilaa. Uskon, että aiemmin harjoiteltu ”Robotti ja makaroni” viritti lapsia ja sen turvin oli helpompi harjoitella erilaista liikettä, jota ”Tangon taikaa” sitten käytti hyväkseen ja vei eteenpäin.

Seuraavaksi harjoittelin lasten kanssa musiikin ”maalaamista”. Lapset saivat kuvitella käteensä siveltimen, jota he liikuttelivat musiikin tahdissa. Kannustin lapsia kokeilemaan siveltimen kanssa, laittamaan sitä eri kehon osiin, maalaamaan eri tasoissa ja eri nopeuksilla. Siveltimen kuvitteellisuus mahdollisti sen, että sivellin saattoi olla missä tahansa, eikä se koskaan pudonnut. Siveltimen saattoi laittaa päähän, varpaisiin, kyynärpäähän, mihin lapsi itse halusi. Tässä harjoituksessa olisin toivonut, että lapset olisivat kokeilleet rohkeammin eri vaihtoehtoja. Monet pitivät sivellintä koko ajan kädessä, tai tekivät perässä sitä mitä minä tein. Voi olla, että harjoituksen useat vaihtoehdot olivat liikaa lapsille ja he mieluummin pysyttelivät tutussa ja turvallisessa. Voi olla myös mahdollista, että lasten mielessä he käyttivät sivellintä monipuolisemmin, mutta minä en havainnoinut sitä. Harjoituksen päätyttyä kysyin lapsilta, missä he olivat sivellintään käyttäneet. Lapset kertoivat innokkaasti, mitä kaikkea olivat siveltimellä tehneet ja mitä olivat siveltimellä maallanneet. Eräs lapsista oli tulkinut harjoituksen kirjaimellisesti ja maallannut koko ajan siveltimellä lattiaan, joka oli toiminut hänen kankaanaan.

Halusin vielä jatkaa musiikin maalaamista, sillä uskoin, että saisin kannustettua lapsia kokeilemaan rohkeammin eri vaihtoehtoja. Käytin vuodenaikatanssia, jossa vuorossa oli seuraavaksi kesä. Lapset saivat kuvitella, että he maalasivat lämmittäviä auringonsäteitä samalla tavalla kuin äskeisessä harjoituksessa. Tällä kertaa lapset tarvitsivat vähemmän rohkaisua, mutta pysyttelivät liikekielessään sillä alueella, missä heidän oli helpompi hahmottaa omaa kehoaan. Tällä kerralla maalattava oli abstraktimpaa, enkä ollut varma oliko mielikuva liian vaikea lapsille. Vaikka kaikki eivät välttämättä ymmärtäneet tekemistä, he silti osallistuivat siihen innokkaasti. Tämä harjoitus toimikin eri tavalla eri-ikäisten lasten kanssa: vanhemmat lapset saattoivat tarttua tarkemmin mielikuvaan auringonsäteiden maalaamiseen ja nuoremmat saattoivat vain liikkua musiikin mukana. Harjoituksessa myös erottuivat ne, jotka tanssivat enemmän vapaa-ajallaan.

Noita Pompelirosan ja loppurauhoittumisen jälkeen vuorossa oli palautteen anto. Tällä kertaa lapset saivat heittää hernepussin siihen vanteeseen, joka vastasi heidän mielipidettään tanssitunnista. He myös näkivät selkeämmin, mitä muut lapset vastasivat. Tällä

kertaa eräs lapsista heitti hernepussin ei-kivaa-renkaaseen. Keskustelin asiasta Sini Nykäsen kanssa ja hän arveli, että lapsi koki että ei ollut osannut tunnilla niin hyvin kuin hänen olisi pitänyt ja oli turhautunut itseensä. Tämä ei siis ollut suoranaista kritiikkiä opetusta kohtaan, vaan lapsi oli asettanut itsellensä tavoitteet, joita ei ollut mielestään saavuttanut ja kokenut tämän turhauttavaksi. Lapsi saattoi myös kokea käytetyt mielikuvat liian vaikeiksi eikä tiennyt, miten siirtää ne omaan liikkeeseensä tai ei onnistunut siinä mielestään tarpeeksi hyvin.

4.6 Kuudes kerta: eri tasot

Viimeinen tanssikerta oli 19.11.2014. Alkuringissä lapset saivat vahvistaa viime kerran omaa tekemistä. Tällä kertaa he saivat tanssia oman nimensä. Tämä osoittautui lapsista todella hauskaksi, ja itse nimen sanominen jäi hieman taka-alalle, kun he hyppelivät ja pyörivät piirin keskellä. Tulinkin tulokseen, että olin onnistunut tavoitteessani rohkaista lapsia tekemään piirin keskellä muiden edessä ja luomaan jotakin omaa.

Suihkuleikin jälkeen lapset saivat jokainen pienet hernepussinuket, jotka olin saanut käyttööni päiväkodista. Lapset saivat tanssia hernepussin kanssa siten, että musiikin soidessa korkealta hernepussia tanssitetiin korkealla ja musiikin soidessa matalalta hernepussia tanssitetiin lattian lähellä. Tässä harjoituksessa jättyädyin tarkoituksella taka-alalle, jotta lapset eivät voisi ottaa minun tekemisestäni mallia ja pystyisin tarkastelemaan paremmin, miten lapset onnistuvat tasojen vaihtelussa. Lapset reagoivat hienosti musiikin vaihteluihin ja hernepussit vaihtelivat tasoja toivotun laisesti. Lapset myös ratkaisivat kappaleen loppupuolella tulevan haasteeseen, kun musiikki ei soinutkaan enää niin selkeästi korkealla tai matalalla. Tällöin lapset tanssittivat hernepussia keskitasolla. Lapset osasivat siis muuttaa liikettään musiikin mukana, juuri niin kuin olin toivonut heidän oppivan tanssinopetuksen aikana. Asiaa helpotti se, että käytettävä kappale oli selkeä ja vaihdot oli helppo huomata. Lisäksi hernepussinuket toimivat oivana harhautuskeinona: lapsen mielessä nukke oli se joka teki harjoitusta, lapsi oli vain se joka ohjaili nukkea. Lapsi kuitenkin liikuttaessaan nukkea ylätasolta alatasolle teki samoin myös omalla kehollaan. Harjoitus olikin mielestäni onnistunut, ainoa haaste oli saada lapset käsittelemään nukkea oikealla tavalla, kun jotkut lapsista halusivat heitellä omaa nukkeaan. Tällainen käytös kuitenkin loppui kun musiikki lähti soimaan ja leikki alkoi. Olin toivonut lasten käyttäneen enemmän tilaa liikkeessaan, sillä monet pysyivät paikoillaan tanssittaessaan nukkeaan.

Koska kyseessä oli viimeinen kerta, halusin muistuttaa lasten mieleen, mitä olimme tehneet opetuksen aikana vuodenaikatauksen muodossa. Lapset muistivat hyvin, mistä tanssi lähti liikkeelle ja mitä jokaisessa osiossa aina esitettiin. Varsinkin syysmyrsky oli suosittu ja kevään leskenlehti nousi myös esille. Uskon, että nämä osiot olivat lapsille mieleen, koska siinä mielikuvat olivat kaikkein selkeitä ja se lisäksi liikkeessä tuli vaihte-luja. Tanssimme koko vuoden läpi ja havaitsin muutosta siinä, kuinka isosti ja varmasti lapset tekivät tanssia.

Lasten tanssin positiivista kokemista välitti myös se, että loppupalautteessa kaikki lapset äänestivät, että tanssitunnilla oli ollut kivaa. Halusin vielä tuoda opetuksen lopulliseen päätökseen, jolloin lapset saivat vapaasti kertoa tuntemuksiaan tanssista. Monet sanoivat, kuinka kivaa heillä oli ollut ja etenkin Noita Pompelirosa nousi monilla hauskimmaksi asiaksi.

5 Arviointi

Ohjaamani toiminnan päätavoitteena oli **harjoittaa lasten omaa kehollista ilmaisua ja kehittää musiikkiin reagoimista**. Lisäksi halusin **lisätä lasten positiivisia kokemuksia tanssista**. Lopuksi halusin vielä **tarjota päiväkodin henkilökunnalle työkaluja käyttää tanssia osana toimintaansa**.

Tarkastelen ensin, onnistuinko päätavoitteessani. Uusikylä (2001) toteaa, että jos haluaa tuhota tehokkaasti lapsen luovuuden, kannattaa sitoa hänet ohjein ja määräyksiin tiukasti itseensä ja näyttää aina, miten asiat pitää tehdä oikeaoppisesti. Kannattaa myös hymähdellä lapsen omille yrityksille ja kertoa lapsen epäonnistumisen jälkeen tienneensä jo etukäteen, miten toivoton lapsen uutta kokeileva yritys oli. (Uusikylä 2001:16.) Tämän takia halusin kannustaa lapsia löytämään uusia, omasta itsestään kumpuavia keinoja liikkeeseen ja itsensä ilmaisuun ja luoda tilan, jossa ei olisi olemassa virheitä tai väärin tekemistä. Fosterin (2012) mukaan perinteisesti, seuraten kartesiolaista traditiota, opettamisella pyritään siihen, että oppija omaksuu tietyn opittavan asian mallista ja sen jälkeen hän tuottaa oman tuotoksensa annettujen sääntöjen mukaisesti. Hän oppii tietämään, mikä on oikein, ja myös tuottamaan tätä ideaalia. Myös tanssikasvatuksessa tanssijan on oletettu seuraavan opettajansa askeleita hyvin tarkasti ja omaksuvansa näin lajityypillisen tekniikan. [...] Tanssi-innostamisessa, sen sijaan, jokainen yksilö ilmaisee itseään omien, itselleen luontevien, liikkeiden kautta. Tanssi-innostaminen ei tunne oi-

keita ja vääriä liikkeitä, vaan pyrkii uudenlaiseen ymmärrykseen improvisaation, eli oppijoiden omien kokemusten, tulkintojen ja ilmaisun, avulla. Tanssi-innostamisessa improvisaatio alkaa tyhjästä päämäärästä: se ei pyri saavuttamaan ennalta asetettuja ideaaleja. (Foster 2012: 46-47.)

Olin jopa hieman pettynyt, kun minun piti kannustaa lapsia omatoimisuuteen, ja kun huomasin kuinka lapset joskus mieluummin tekivät samaa mitä minä tein. Onnistuin kuitenkin esittelemään lapsille erilaisia tapoja käyttää kehoa ja sen voimaa ja nopeutta. Lapset tekivät niin laajasti kuin tunsivat turvalliseksi. Uskon, että sain aikaiseksi hyvän lähtökohdan, jota olisin voinut vielä kasvattaa jos aikaa olisi ollut enemmän. Lapset myös pitivät tanssia hauskana ja innostavana asiana, joka rohkaisee heitä hakeutumaan itse vapaa-ajallaan tanssinopetukseen.

Toisen tavoitteen (lisätä lasten positiivisia kokemuksia tanssista) saavuttamiseksi käytin hyväksi omaa persoonaani. Suunnittelin opetuksen silmälläpitäen sitä, että mahdollisimman suuri osa harjoituksista olisi leikinomaisia, jotta lapset kokisivat ne mahdollisimman mieluiksi. Omalla esimerkilläni ja olemuksellani näytin, kuinka paljon nautin itse tanssista. Tavoitteenani oli näyttää lapsille positiivista esimerkkiä, tartuttaa heihin omaa intoani ja näyttää heille, että tanssista pitäminen on hyvä ja hauska asia. Arvioidessani toimintaa voin luottavaisesti sanoa, että lapset nauttivat tanssimisesta. Kukaan ei koskaan kieltäytynyt osallistumasta opetukseen. Palaute tanssikerroista oli pääsääntöisesti positiivista ja lapset tulivat innoissaan tanssikerroille.

Otin mielestäni myös onnistuneesti huomioon sekä pojat että tytöt. Yleisesti varsinkin poikia täytyy hieman suostutella tai huijaamaan jotta heidät saisi tanssimaan. Tanssimista ei vielä kukaan pidetä poikien juttuna. Tämä on mielenkiintoista, kun ottaa huomioon kuinka esimerkiksi katutanssilajeihin lukeutuvat breakdance, jossa käytetään paljon akrobaattisia temppuja ja tasapainoiluja, tai hiphop, jossa liikekieli on rennompaa ja rytmikkäämpää, ovat hyvinkin pojille soveltuvia tyyllilajeja. Omassa opetuksessani käytettiin hyväksi sekä pojille että tytöille mieluisia mielikuvia: pojat innostuivat selkeästi kun saivat esittää robottia ja tytöt pitivät leskenlehtenä olemisesta. Sukupuolijakautuminen ei ollut tietenkään näin räikeää ja monet pojat pitivät rauhallisemmasta liikkeestä, kun taas jotkut tytöistä liikkuvat räväkämmin. Myöskään mielikuvat eivät olleet sukupuolia jakavia, vaan pyrin käyttämään sellaisia, joihin sekä tytöt että pojat voisivat samaistua samanaikaisesti. Kuitenkin karkeasti katsottuna poikien liike oli tyttöjä vauhdikkaampaa ja pojat

myös koettelivat sääntöjä enemmän kiipeämällä tilan sohville tai hyppelemällä nurkassa oleville patjoille.

Välillä ohjausta seurannut Sini Nykänen neuvoi lapsia, miten joku asia tuli tehdä. En oikein tiennyt miten asiaan pitäisi suhtautua: alistetaanko tässä nyt lapsen halua ilmaista itseään? Pitkällisten pohdintojen jälkeen tulin kuitenkin tulokseen, että ulkopuolelta tuleva ohjeistus oli tarpeellista, koska se usein liittyi yleisiin järjestysääntöihin, kuten siihen että tilassa olevien sohvien päällä ei saanut hyppiä. Koin myös positiivisena, että käsky tuli Nykäselä, jolla oli jo valmiiksi oleva tieto lapsista ja siitä mikä oli hyväksyttävää ja mikä ei. Tällä tavoin minä sain ylläpitää rooliani lasten omaa ilmaisua hakevana ulkopuolisena, joka ei suoralta kädeltä väheksynyt lapsen omaa tekemistä.

Tavoitteiden onnistumisen arvioinnissa minun tulee myös arvioida toteutuksen suunnittelun onnistumista. Tunsin epävarmuutta ohjauksen luonteen hyödyllisyydestä. Ohjaustyylini tässä toteutuksessa oli kannustaa lasta kokeilemaan itse ja liikkumaan vapaasti. Tämä voi olla tanssinopettajalle ja aikuiselle hyvin tuskallinen tapa. Opettajana koen aina, että minun pitäisi selkeästi opettaa lapsille jotakin; jokin liike tai koreografia. Pääni sisällä kyti koko ajan kysymys: onko tästä lapsille mitään hyötyä? Konkreettisten tulosten saaminen oli hidasta ja niiden empiirinen toteaminen lähes mahdotonta. Tämä ei kuitenkaan ollut ohjauksen tarkoitus. Tavoitteeni ei ollut tehdä lapsista tanssijoita, tavoitteeni oli tuottaa heille positiivisia kokemuksia tanssin avulla. Vaikka harjoittelimme tanssissa käytettäviä elementtejä, kuten erilaisen liikekielen tai musiikin kuuntelun harjoittelu, ja joiden vahvistaminen oli toteutuksen päätavoite, olivat nämä sen takia että lapset saisivat enemmän irti omasta tanssistaan. Ainoa negatiivinen asia, mitä näen tuntien vapaamuotoisessa otteessa, oli se, että liian monien vaihtoehtojen edessä lapset menivät lukkoon ja tekivät pienesti. Tämän takia ehdotin heille itse vaihtoehtoja, josta he pystyivät valitsemaan itsellensä mieluisimmat. Tämä ei ollut suoranaista mallin näyttämistä, vaan vaihtoehtojen avaamista. Lapset saattoivat itse päättää, mitä ja kuinka monia ehdotuksista he käyttivät, vai käyttivätkö ollenkaan. Usein taustalla oli paitsi lapsen ikä, myös hänen tanssikokemuksensa: pienemmille lapsille piti näyttää enemmän mallia, kun taas vanhemmat lapset ja lapset jotka tanssivat enemmän, loivat enemmän.

Tunsin, että vapaamuotoisempi opetus oli tärkeää myös opetustilanteen huomioon ottaen. Tanssitunnilla opetus voi olla vaativampaa ja tarkempaa, koska kaikki paikallaolijat ovat tulleet sinne vapaaehtoisesti ja ennakko-odotuksin siitä, millaista opetus tulisi olemaan. Vaikka toteutuksen opetukseen ei suoranaisesti pakotettu ketään, vaan ryhmään

valittiin sopivat lapset, toi päiväkotiympäristö kuitenkin omat raaminsa siten, että kaikki lapsista eivät välttämättä tulleet opetukseen päätavoitteenansa oppia tanssimaan. Niinpä halusin tehdä tunteista sellaiset, mistä kaikkien olisi helppo nauttia. Halusin auttaa lapsia havaitsemaan sen, minkä he jo osasivat, kuin opettaa suoranaisesti uutta. Lapset saivat näyttää mitä he itse osasivat ja halusivat tehdä ja minun tehtäväni oli kannustaa ja laajentaa osaamista.

Pohdin paljon sitä, oliko palautteen annon tapa oikea. Lapset tuntuivat nauttivan esimerkiksi renkaiden läpi menemisestä, mutta epäilin sitä, ymmärsivätkö he mitä varten se tehtiin. Lapset tuntuivat vain iloitsevan jälleen uudesta leikistä. Koko opetuksen ajan havaitsin, että se minkä vanteen jonon ensimmäinen valitsi, oli usein suosituin. Lapset tuntuivat siis tekevän tässäkin perässä ja harva uskalsi valita toisin. Ensimmäisellä kerralla yhtä lukuun ottamatta kaikki valitsivat sen vanteen, joka ilmaisi että lapsella ei ollut kivaa tanssitunnilla. Tämä huolimatta siitä että lapset sekä minun että päiväkunnan henkilökunnan havaintojen mukaan vaikuttivat nauttineen opetuksesta ja päiväkodin henkilökunnan myöhemmin lapsilta kerätty palaute viittasi myös tähän. Lapset saattoivat myös valita vanteen värin sen mukaan, mitä itse pitivät itsellensä esteettisesti miellyttävämpanä. Silti havaitsin myös, että varsinkin opetuksen edetessä lapset alkoivat ymmärtää toimintansa syvemmän merkityksen. Eräs lapsi kommentoi yhdellä kerralla palautteenantohetkellä seuraavasti: ”Mä ainakin laitan siihen kohtaan et oli kivaa”. Voidaan siis päätellä, että ainakin osa lapsista ymmärsivät, että tässä he ilmaisivat omaa mielipidettänsä, ja että jokaisen vastaus oli yksilöllinen.

En myöskään halunnut ottaa palautteen antoa pois, sillä vaikka tulokset eivät olleetkaan täysin suoratulkintaisia, oli se lapsille tärkeä kyky reflektoida juuri tapahtunutta ja tuoda omaa mielipidettänsä julki sekä minulle mahdollisuus tarkastella ryhmän tuntemuksia ja ilmapiiriä opetuksen jälkeen. Palautteen anto ei myöskään mennyt niin syvälle, että lapset olisivat lähteneet kertomaan, miksi pitivät tai miksi eivät pitäneet opetuksesta. Pidin tällaista tarkastelua liian aikaa vievänä metodina toteuttaa lasten kanssa. Lapset siis tulkitsivat itse, mitä heille merkitsi se, onko jokin asia kivaa vai ei. Kritiikki ei välttämättä liittynyt suoranaisesti tanssituntiin, vaan saattoi liittyä muuten päiväkodissa oloon tai kaverisuhteisiin.

Jälkeenpäin mietin opetukselle asettamien teemojen onnistumista: olisiko minun pitänyt ottaa toisenlaisia teemoja tai toteuttaa ne toisin? (Käytetyt teemat: kehon hallinta ja aistimukset, rytmi, musiikin kuunteleminen, erilaiset etenemismuodot, jäykkä ja pehmeä

liike, eri ruumiinosien liikuttaminen ja tasot.) Teemojen valinnassa tulin siihen tulokseen, että ne olivat ikäryhmälle sopivia ja niiden harjoittelu oli myös hyvin toteutettu. Olisin voinut selkeyttää teemoja ja niiden järjestystä opetussuunnitelmassa. Oliko teemoja liian paljon? Minulla oli yleensä yhdelle opetuskerralle ainakin kaksi teemaa ja niiden tekeminen puolessa tunnissa johti siihen, että teemaan syventyminen jäi pintaraapaisuksi. Kuusi opetuskertaa on loppujen lopuksi aika vähän ja sen aikana saatava kehitys voi jäädä hyvin pieneksi. Havaitsin tämän omissa opinnoissani toisella kurssilla, jossa kävin ohjaamassa liikuntaa maahanmuuttajanaishuoneen kuuden viikon ajan. Tuntui, että kerrat tulivat täyteen juuri kun aloin havaita kehitystä ryhmän jäsenissä. Vaikka tällä kertaa havaitsin joissakin lapsissa kehitystä jo kahden viikon jälkeen, minusta tuntuu että olisin voinut jatkaa teemojen harjoittelua vielä kauemmin. Nyt pelkään, että opetuksen päättyessä päättyy myös lasten into tanssiin.

Tässä kuitenkin tullaan ohjaukseni kolmanteen tavoitteeseen: tarjota päiväkodin henkilökunnalle työkaluja käyttää tanssia osana toimintaansa. Minun tavoitteeni olikin toimia lähtölaukaisijana ja suunnannäyttäjänä henkilökunnalle, joka jatkaa lasten tanssittamista omalla tyylillään. Tässä suuressa osassa oli päiväkodin opettaja Sini Nykänen joka toimi yhteyshenkilönäni. Hän halusi ottaa tanssin osaksi lasten kanssa tehtävää työtä ja löytää eri keinoja tämän mahdollistamiseksi. Hän kävi myös itse koreografiakoulutuksessa, jota voisi käyttää lasten kanssa. 17.12.2014 olin mukana päiväkotikiertolähtössä Kaislan joulujuhlissa, jossa Sini toimi tanssipajan vetäjänä. Ilokseni huomasin, että hän käytti joitain minun käyttämistäni harjoituksista, kuten liikkeen keskeyttämistä musiikin pysähtyessä sekä lasten suosikiksi noussutta Noita Pompelirosaa. Luovutin Sinille myös ohjauksen suunnitelman, jotta hän voi käyttää sitä tulevaisuudessa hyväksi. Minulla on siis luottamus siihen, että tanssiminen jatkuu päiväkotikiertolähtössä osittain minun tarjoamani panostuksen ansioista mutta erityisesti juuri siksi, että sen henkilökunta on motivoitunut tanssin hyödyntämiseen.

6 Pohdinta

Lasten liikkumisen vähäisyyteen on herätty viime vuosina. Lasten ja nuorten vähäinen liikkuminen on vakava uhka kansanterveydelle. Lasku kansantaloudelle on asiantuntijoiden mukaan 3–4 miljardia euroa vuodessa – tulevaisuudessa summa vain kasvaa, jos mitään ei tehdä. (Palonen - Pirinen 2015.) Samalla mietitään, mikä olisi oikea tapa kannustaa lapsia liikkumaan.

Lasten liikunnan tulisi olla monipuolista eikä se saisi rajoittua vain yhteen osa-alueeseen. Kokeilemalla lapsi löytää sen, mitä pitää itsellensä mielekkäänä. En halua nostaa tässä opinnäytetyössä tanssia jalustalle muiden liikuntamuotojen kustannuksella. Kaikki liikunta on lapselle hyödyllistä eikä niitä tulisi jättää sivuun. Olen kuitenkin tässä työssä listannut, kuinka monipuolista tanssi voi parhaimmillaan olla ja toisaalta kuinka vähäisesti sen hyötyjä käytetään varhaiskasvatuksessa. Onkin mielenkiintoista, kuinka tanssia ei uskalleta hyödyntää vaikka sen positiivisista vaikutuksista on useaan otteeseen tutkittu. Jokainen tanssija tiedostaa tanssista saatavat hyödyt. Hän on sen kokenut omaakohtaisesti.

Myös erilaiset stereotypiat saattavat olla syynä siihen, miksi tanssia ei välttämättä hyödynnetä tarpeeksi. Taustalla voi olla ajatus, että poikia on vaikea saada mukaan tanssiin, koska tanssimista pidetään enemmän tyttöjen juttuna. Sama pätee myös muihin luoviaan aloihin. Juuri tämän takia tanssia tulisi levittää laajemmalle. Tällöin lapset näkisivät, kuinka monipuolista se on ja että tanssi ei ole rajattu sukupuoleen. Tanssissa on monia poikia kiinnostavia elementtejä: voimaa, nopeutta ja tasapainoa vaativia temppuja ja hyppyjä. Tällä tavoin voidaan lapsista kasvattaa toisia hyväksyvämpiä. Opetuksen tulisi alkaa varhaisessa vaiheessa, kun pojat ja tytöt eivät eroa toisistaan paljoakaan. Lapsen kasvaessa ja kehittyessä poikien on vaikeampi saada tanssillensa hyväksyntää tovereiltaan. Tämä näkyy siinä, että moni pojista lopettaa tanssiharrastuksensa murrosiän aikoihin. Mikäli pojat näkisivät enemmän miehiä tanssimassa, saisivat he rohkeutta jatkaa omaa tanssimistaan.

Tässä opinnäytetyössä olen halunnut perustella, mitä hyötyjä tanssista on varhaiskasvatuksessa ja miksi koen sen tarvitsevan erityistä huomiota: tanssissa yhdistyvät monet eri osa-alueet, joita varhaiskasvatuksessa halutaan vahvistaa ja kehittää. Tanssi toimii sosiaalisena ja kulttuurisena kasvatukseen. Tanssi kehittää lapsen henkisiä ja fyysisiä kykyjä. Ja huolimatta näistä vahvuuksista tanssia ei hyödynnetä riittävästi. Olen myös arvioinut asettamieni tavoitteiden onnistumista: autoin lapsia tutkimaan erilaisia keinoja liikkua ja reagoida musiikkiin ja he jopa osoittivat kehitystä kyseisillä osa-alueilla. Uskon lisänneeni lasten positiivisia kokemuksia tanssia kohtaan ja myös antanut päiväkodin henkilökunnalle keinoja sisällyttää tanssia laajemmin opetukseensa.

Tanssin sanomaa voidaan levittää joko mikro- tai makrotasolla: tanssin hyödyistä voidaan tehdä tutkimuksia ja sen asemasta opetussuunnitelmassa voidaan keskustella. Eri-
laiset tanssiohjelmat tuovat tanssia laajempaan tietoisuuteen paljastaen tanssin moni-
puolisuuden ja eri tyyllilajien kirjon. Tanssia voi levittää myös yksilötasolla antamalla yh-
delle lapselle positiivisen kokemuksen, joka vetää hänet mukanaan liikkumaan ja sytyt-
tää innon omaan luomiseen, vahvistaa hänen itsetuntoaan ja pysyy lopulta mukana läpi
elämän.

Lähteet

Anttila, Eeva 1994. Tanssin aika. Opas koulujen tanssikasvatukseen. Helsinki: Liikunta-tieteellinen seura.

Anttila, Eeva 2001. Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.): Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura. 76-87.

Anttila, Eeva 2009. Tanssii tätien kanssa – luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, Inkeri – Rusanen, Sinikka – Välimäki, Anna-Leena (toim.): Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino OY. 16-21.

Anttila, Eeva 2010. Monien tanssien Helsinki. Teoksessa Koskinen, Tuulikki – Mustonen, Pekka – Sariola, Reetta (toim.): Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten taidekasvatus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 102-107.

Autio, Tuire – Kaski, Satu 2005. Ohjaamisen taito. Liikunta tukemassa lapsen ja nuorten kasvua. Helsinki: Edita.

Cone, Theresa Purcell – Cone, Stephen L. 2005. Teaching children dance. Toinen painos. United Kingdom: Human Kinetics.

Foster, Raisa 2012. Tanssi-innostaminen herkistäjänä keholliseen ymmärrykseen. Teoksessa Hämäläinen, Juha (toim.): Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2012. 13. vuosikerta. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry: Kuopio. 31-52.

Hirvonen Tatu 2011. Varo, varo, varo! Irti ylisuojelevasta kasvatuksesta. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy:155.

Huhtinen-Hildén, Laura 2010. Elämän ääniä – musiikki kasvun ja elämän suolana. Teoksessa Koskinen, Tuulikki – Mustonen, Pekka – Sariola, Reetta (toim.) Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten taidekasvatus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 136-143.

Huisman, Tuulamarja – Laukkanen, Anneli 2001. Lapsuusajan liikunta ja sen yhteys lapsen terveyteen. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura. 62-75.

Karvonen, Pirkko 2000. Hyppää pois! Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Tammi.

Koskinen, Tuulikki – Mustonen, Pekka – Sariola, Reetta 2010. Alkusanat. Teoksessa Koskinen, Tuulikki – Mustonen, Pekka – Sariola, Reetta (toim.) Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten tadekasvatus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 4-5.

Kurkela, Kari 1997. Mielen maisemat ja musiikki. Musiikin esittäminen ja luovan asenteen psykodynaamiikka. 3. painos. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Palonen, Joose – Pirinen, Harri 2015: Tämä ongelma maksaa Suomelle jopa 4 miljardia euroa vuodessa – ”Niin iso pommi, että kukaan ei ymmärräkään” Nettidokumentti.. <<http://www.iltasanomat.fi/muutlajit/art-1426679508366.html>> Luettu 18.3.2015. Helsinki: Iltasanomat

Pönkkä, Anneli – Sääkslahti, Arja 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, Eeva – Turja, Leena (toim.): Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 136-150.

Rantanen, Tiia 2010. Musiikki varhaiskasvatuksen tukena. Teoksessa Koskinen, Tuulikki – Mustonen, Pekka – Sariola, Reetta (toim.) Taidekasvatuksen Helsinki. Lasten ja nuorten tadekasvatus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. 172-177.

Rooyackers, Paul 1996. Tanssileikkikirja. Helsinki: Edita.

Rusanen, Sinikka – Kuusela, Mirva – Rintakorpi, Kati – Torkki Kaisa 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus.

Ruokonen, Inkeri – Rusanen, Sinikka 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvatustajana. Teoksessa Ruokonen, Inkeri – Rusanen, Sinikka – Välimäki, Anna-Leena (toim.):

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino OY. 10-15.

Ruokonen, Inkeri 2005. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, Eeva – Turja, Leena (toim.): Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 122-135.

Soronen, Sinikka – Seeslahti, Pirkko 1999. Kieputellen. Liikuntatuokioita varhaiskasvatukseen sekä esi- että alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) 2005: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Verkkodokumentti. Luettu 23.11.2014. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>> Saarijärvi: Gummerrus Kirjapaino Oy

Tawast, Minna n.d. Tanssin paikka. Verkkodokumentti. Luettu 16.1.2015. <<http://www.danceinfo.fi/assets/PDFt/Focus-PDF/TANSSINPAIKKAweb.pdf>> Helsinki: Tanssin tiedotuskeskus.

Uusikylä, Kari 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.): Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura. 14-22.

Viitala, Marketta 1998. Tanssia elämyksen ehdoilla. Lasten ja nuorten tanssin luovia prosesseja. Helsinki: Svoli-Palvelu Oy.

Ylönen, Maarit 2004. Luova ja terapeuttilinen liike lasten kehityksen tukena. 4. painos. Liikuntatieteen laitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Zimmer, Renata 2002. Liikuntakasvatuksen käsikirja. Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita. Himanen, Eeva (suom.). 2. painos. Helsinki: LK-KIRJAT.

Liite 1.

Tanssinohjauksen suunnitelma Päiväkoti Kaisla syksy 2014

Mikäli käytetty musiikki on ollut keskeinen toteutuksen kannalta, on musiikki lisätty harjoituksen tietoihin.

Toteutuksen suunnittelussa on käytetty hyödyksi Kari Mäkirannan säveltämiä levyjä ”Vauhtivarpaat” ja ”Nopsanikat” jotka on toteutettu Yhteistyössä Nuoren Suomen kanssa. Kyseiset levyt tarjoavat myös ehdotuksia musiikkia hyödyntäviin liikuntaleikkeihin, joita käytettiin hyväksi toteutuksessa.

1. kerta 15.10.2014

Teemana oman kehon hallinta ja aistimukset

Vuodenaika: syksy

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja x-asento

Alkulämmittely: *Suihkuleikki.* Lapset pyörittelevät vesipisaraa pään päällä, navan päällä, molemmilla jaloilla ja molemmilla käsillä. Tämän jälkeen otetaan lattialta ”pyyhe”, pudistetaan siitä pölyt pois ja kuivataan pää, vatsa, olkapäät pitämällä ”pyyhkeen” molemmista päistä kiinni ja heiluttaen sitä musiikin tahdissa edestakaisin, peppu samalla tavalla nyt pitämällä ”pyyhettä” lantion korkeudella sekä molemmat jalat ylös-alas-liikkeellä sekä kädet. Lopuksi ”pyyhe” heitetään pyykkikoriin.

Uuden oppiminen: *Syysmyrsky.* Lapset tanssivat musiikin tahtiin ja esittävät sadepisaroita, jotka putoilevat maahan. Oman kehon hahmotusta ja tuntemuksia, kun ”sadepisarat” (sormenpäät) putoilevat ympäri kehoa ja tilaa. Musiikkina Alan Menkenin ”Prologue” elokuvasta ”Kaunotar ja hirviö”.

Loppuleikki: *Noita Pompelirosa.* Lapset tanssivat vapaasti ympäri tilaa musiikin soinnissa. Musiikin pysähtyessä ohjaaja huutaa ”Noita Pompelirosa” ja lapset kyyristyvät ”kiviksi” ja peittävät silmänsä. Ohjaaja käy peittelemässä yhden lapsen huivin alle, jonka jälkeen tuon lapsen tulee pysyä liikkumatta. Ohjaaja antaa muille lapsille luvan nousta ja katsoa ympärilleen. Lasten tulee päätellä, kuka on huivin alla.

Rauhoittuminen: Venyttely ja sen jälkeen selällä makaaminen silmät kiinni. *Taikamatto:* ohjaaja silittää vuorollaan jokaista lasta huivilla.

Palaute: Kaksi eriväristä vannetta. Lapset valitsevat läpimentävän vantaan värin sen mukaan, onko heillä ollut hauskaa tanssissa.

2. kerta 22.10.2014

Teemana rytmi ja musiikin kuunteleminen sekä erilaiset liikkumismuodot

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja oman rytmin tekeminen

Alkulämmittely: Suihkuleikki

Uuden oppiminen: *Päiväkotimatka:* Lapset liikkuvat musiikin tahtiin. Musiikin ollessa nopeaa lapset juoksevat varpaillaan, musiikin ollessa hidasta lapset kävelevät kanta-päillä. Musiikkina Kari Mäkirannan "Koulumatka" levyltä "Vauhtivarpaat". *Puput niityllä:* Lapset hyppelevät ympäri tilaa leikkien pupuja musiikin soidessa. Kun musiikissa tulee tauko, puput seisahtuvat ja kuuntelevat, onko kettu lähistöllä. Musiikkina Kari Mäkirannan "Hyönteisiä etsimässä" levyltä "Vauhtivarpaat".

Loppuleikki: Noita Pompelirosa.

Rauhoittuminen: Venyttely. Taikamatto.

Palaute: Lapset joilla on ollut kivaa tanssissa antoivat ohjaajalle läpsyn käteen.

3. kerta 29.10.2014

Teemana musiikin kuuntelu sekä pehmeän ja kovan liikekielen harjoittelu

Vuodenaika: talvi

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja laitetaan peukalo na-paan

Alkulämmittely: Suihkuleikki

Uuden oppiminen: *Hevoset tasangolla:* Lapset juoksevat ympäri tilaa kuvitellen olevansa villihevosia. Musiikin pysähtyessä lapset laittavat kyynärpään polveen. Musiikkina Kari Mäkirannan "Tasamaan Tane" levyltä "Vauhtivarpaat". *Robotti ja makaroni:* Lapset liikkuvat ympäri tilaa musiikin mukana. Musiikin ollessa rytmikästä lapset liikkuvat jäykkinä kuin robotit. Musiikin ollessa pehmeää lapset liikkuvat pehmeästi ja pyöreästi kuin kypsät makaronit. Musiikkina Kari Mäkirannan "Bittisurffailua" levyltä "Vauhtivarpaat".

Opitun vahvistaminen: *Lumihiutale tuulessa:* Lapset kuvittelevat olevansa lumihiutaleita, jotka leijailevat maahan. He toistavat samaa pehmeää ja pyöreää liikettä, jota tehtiin *Robotissa ja makaronissa*.

Loppuleikki: Noita Pompelirosa.

Rauhoittuminen: Venyttely. Taikamatto.

Palaute: Lapset saavat pallon ja vaihtoehtoina on heittää pallo toiseen kahden värisistä vanteista. Väri määräytyy sen mukaan, onko lapsella ollut hauskaa tanssissa.

4. kerta 5.11.2014

Teemana jäykkä liike, eri ruumiinosien liikuttaminen sekä tasot

Vuodenaika: kevät

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja yhdellä jalalla seisominen

Alkulämmittely: Suihkuleikki

Uuden oppiminen: *Robotti ja makaroni. Robotti herää:* Lapset kuvittelevat olevansa robotteja, jotka hiljalleen alkavat liikkua. Ensin robotin pää alkaa liikkua, sen jälkeen kädet ja lopulta jalat. Kun koko keho on liikuntavalmis, lähtee robotti liikkumaan ympäri tilaa. Musiikkina Kari Mäkirannan ”Robottiroinaa” levyltä ”Nopsanilkat”.

Opitun vahvistaminen: *Leskenlehdet heräävät:* Lapset kuvittelevat olevansa leskenlehtiä, jotka uinuvat lumen alta. Tanssi lähtee lattiatasosta, jossa lapset alkavat hiljalleen liikkua musiikin tahtiin. Hiljalleen leskenlehdet alkavat nousta lumen alta, jolloin lapset nousevat tanssiessaan yhä ylemmäs ja ylemmäs. Kun lapset ovat nousseet seisomaan, on leskenlehti noussut lumen alta ja voi lähteä tanssimaan vapaasti kevätauringossa.

Loppuleikki: Noita Pompelirosa.

Rauhoittuminen: Venyttely. Taikamatto.

Palaute: Lapset saavat pallon ja vaihtoehtoina on heittää pallo toiseen kahden värisistä vanteista. Väri määräytyy sen mukaan, onko lapsella ollut hauskaa tanssissa.

5. kerta 12.11.2014

Teemana pyöreä liike sekä musiikin ilmentäminen

Vuodenaika: kesä

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja oman nimen soittaminen keholla

Alkulämmittely: Suihkuleikki

Uuden oppiminen: *Tangon taikaa:* Lapset liikkuvat ympäri tilaa tanssien. Kun musiikki on rytmistä, tanssi on kulmikasta. Kun musiikki muuttuu melodisemmaksi, tanssitaan pehmeästi ja soljuvasti. Musiikkina Kari Mäkirannan ”Viileän talonpojan karismaattinen tango” levyltä ”Nopsanilkat”. *Musiikin maalaaminen:* Lapset ”maalaavat” musiikkia eri kehonosilla ja eri tasoissa vapaasti musiikin soudessa.

Opitun vahvistaminen: *Kesäaurinko:* Lapset kuvittelevat maalaavansa auringonsäteitä ympäri tilaa käyttäen eri kehonosia.

Loppuleikki: Noita Pompelirosa.

Rauhoittuminen: Venyttely. Taikamatto.

Palaute: Lapset saavat hernepussin ja vaihtoehtoina on heittää hernepussi toiseen kahden värisistä vanteista. Väri määräytyy sen mukaan, onko lapsella ollut hauskaa tanssissa.

6. kerta 19.11.2014

Teemana tasot

Vuodenaika: kaikki vuodenaajat

Esittely: Piirissä vuorollaan keskelle, oman nimen kertominen ja oman nimen tanssiminen keholla

Alkulämmittely: Suihkuleikki

Uuden oppiminen: *Kaverin kanssa tanssiminen:* Lapset saavat hernepussista kaverin jonka kanssa tanssivat Musiikin soidessa korkealta tanssikaveria tanssitetaan pään yläpuolella ja musiikin soidessa matalalta tanssikaveria tanssitetaan lattiatasolla. Musiikkina Kari Mäkirannan "Piirakoita ja pullaa" levyttä "Vauhtivarpaat".

Opitun vahvistaminen: Tanssitaan kaikki edellisillä kerroilla opitut vuodenaajat läpi aloittaen syksystä ja päättäen kesään.

Loppuleikki: Noita Pompelirosa.

Rauhoittuminen: Venyttely. Taikamatto.

Palaute: Lapset saavat hernepussin ja vaihtoehtoina on heittää hernepussi toiseen kahden värisistä vanteista. Väri määräytyy sen mukaan, onko lapsella ollut hauskaa tanssissa.

Liite 2.

Infokirje päiväkotiki Kaislan tanssinohjaukseen osallistuvien lasten vanhemmille

Hei kaikki vanhemmat!

Minun nimeni on Sanna Lepoaho ja opiskelen Metropolian ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Suoritan opinnoissani lastentarhaopettajan kelpoisuutta. Toteutan tällä hetkellä opinnäytetyötäni, jonka aiheena on tanssiliikunta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöhöni kuuluu kuuden tanssikerran pitäminen päiväkotiryhmässä, jotka toteutan Päiväkotiki Kaislassa kerran viikossa ajalla 15.10-19.11.

Tanssiopetuksessa harjoitellaan luovaa liikettä ja oman kehon hahmotusta lapsen omista lähtökohdista katsoen. Yhden tanssikerran pituus on 30 minuuttia. Opetuksen pohjana käytän lapsen kehityksen teoriaa sekä omaa kokemustani tanssiopetuksen saralta. Olen ohjannut lasten tanssitunteja Vantaan voimisteluseurassa vuodesta 2007 lähtien.

Opinnäytetyötä varten lapsilta ei kerätä kirjallista tietoa, eikä työssä käytetä mitään tietoja, jonka pohjalta lapsen voisi tunnistaa.

Mikäli sinulla on palautetta tai kysyttävää opinnäytetyöhöni liittyen, voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostiin sanna.lepoaho@metropolia.fi.

Syksyisin terveisin,
Sanna Lepoaho

Liite 3.

Tutkimuslupahakemus

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND**

1 (6)

Hakemuksen saapumispäivämäärä Datum då ansökan mottagits

26.7.2014

1 HAKIJA TAI TUTKIMUS- RYHMÄN VASTUU- HENKIÖ	Sukunimi Släktnamn Lepoaho Etunimi Förnamn Sanna Osoite Adress Paatsamatie 6 B 15 00320 Helsinki Puhelin Telefon 0400743740 Sähköpostiosoite E-postadress sanna.lepoaho@metropolia.fi
ANSÖKAREN? ELLER ANSVARS- PERSON FÖR UNDERSÖK- NINGEN- GRUPPEN	Oppi-/tutkimuslaitos Läro-/forskningsanstalt ☐ 1 Yliopisto /tiedekorkeakoulu - Universitet /vetenskapshögskola ☒ 2 Ammattikorkeakoulu - Yrkeshögskola ☐ 3 Toisen asteen oppilaitos - Andra stadiets läroanstalt ☐ 4 Muu oppilaitos - Annan läroanstalt ☐ 5 Muu taustayhteisö kuin oppilaitos/koulu - Annan sammanslutning än läroanstalt eller skola Suoritetut tutkinnot Utlforda examina sosiaalialan koulutusohjelma
2 TUTKIMUS- OHJAAJA JOHTAJA HANDLEDARE FÖR UNDERSÖK- NINGEN	Nimi Namn Anna-Riitta Mäkitalo Toimipaikka ja osoite Verksamhetsplats och adress Sofianlehdonkatu 5 B 00610 Helsinki Puhelin toimeen Telefon till tjänsten 040 641 8148 Oppiarvo/ammatti Lärar grad/yrke lehtori
3 TUTKIMUS UNDER- SÖKNINGEN	Tutkimuksen kohde Objektet för undersökningen ☐ 1 päiväkotitoito vård på daghem ☐ 2 perhepäivähoito familjedagvård ☒ 3 esiopetus förskoleundervisning ☐ 4 leikkitoiminta lekverksamhet ☐ 5 kotihoidon tuki hemvårdsstöd ☐ 6 yksityisen hoidon tuki privatvårdsstöd Muu kohde Annat objekt ☐ 7 Mikä Vilket: Tutkimuksen nimi ja aihe (lyhyt kuvaus) Undersökningens namn och ämne (kort beskrivning) Tanssiliikunta varhaiskasvatuksessa Tanssin ja luovan liikkeen hyödyntäminen osana varhaiskasvatusta. Kohteena 3-5-vuotiaat lapset. Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/ tutkimuslaitoksessa 24.9.2014 Datum då forskningsplanen godkännts på läro-/ forskningsanstalten ☒ Liitteenä tutkimussuunnitelma Forskningsplanen bifogas
3 TUTKIMUS (jatkuu) UNDER- SÖKNINGEN (forts.)	Tutkimuksen taso/laatu Undersökningens nivå/kvalitet ☐ 1 Väitöskirja Doktorsavhandling ☐ 2 Lisensiaattitutkimus Licentiatavhandling ☐ 3 Pro gradu ☐ 4 Kandidaatin tutkielma Kandidatsavhandling ☐ 5 Ylempi AMK Högre YHS ☒ 6 AMK YHS ☐ 7 Muu, mikä Annan, vilken Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä (rastita yksi vaihtoehto) Huvudsaklig undersökningsmetod (kryssa för ett alternativ) ☐ 1 Kysely Enkät ☐ 2 Haastattelut Intervjuer ☐ 3 Asiakirja-/tilastoanalyysi Dokument-/statistikanalys ☐ 4 Koesetelma Provinställning ☒ 5 Havainnointi Observation ☐ 6 Muu, mikä Annan, vilken Aineiston suunniteltu keruu-aika Tidsperiod för insamling av undersökningsmaterialet Alkaa Börjar 15.10.2014 Päättyy Upphör 19.10.2014 Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika Uppskattad tidpunkt då undersökningen antas bli färdig. Päivämäärä Datum tammikuu 2015

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND

2

<p>4 TUTKIMUS- SUUNNITELMA JULKISUUS FORSKNINGS- PLANENS OFFENT- LIGHET</p>	<p>☒ Annan varhaiskasvatusvirastolle luvan antaa tutkimussuunnitelmaani koskevia tietoja ulkopuolisille. <i>Jag ger barnomsorgsverket tillstånd att lämna ut uppgifter om min forskningsplan till utomstående.</i></p> <p>☐ Tutkimussuunnitelmastani ei saa antaa tietoja ulkopuolisille. <i>Uppgifter om min forskningsplan får inte lämnas ut till utomstående.</i></p>
<p>5 ASIAKIRJA- TIEDOT DOKUMENT- UPPGIFTER</p>	<p>Lupaa haetaan seuraaviin salassapidettäviin asiakirjatietoihin (mitä tietoja ja mistä) <i>Önskade sekretessbelagda uppgifter ur socialväsandets dokument, vilka uppgifter och varifrån</i> ei salassapidettäviä asiakirjoja</p> <p>Arvio varhaiskasvatusvirastolle aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista (Aineiston hankkiminen, tietojen poiminta asiakastietorekisteristä tms.) <i>Bedömning om de extra kostnader som åsamkas barnomsorgsverket (Anskaffning av undersökningsmaterialet, plockning av data från klientdataregistret, o.d.)</i> ei kustannuksia</p>
<p>6 KÄYTTÖ- OIKEUDET ÄTKOMST- RÄTTIGHETER</p>	<p>Onko haettu tai haetaan tutkimusta varten käyttöoikeutta varhaiskasvatusviraston tietojärjestelmään? <i>Har den sökande ansökt eller tänker han ansöka om åtkomsträttigheter till barnomsorgsverkets datasystem för undersökningen?</i></p> <p>☒ 1 Ei <i>Nej</i> ☐ 2 Kyllä <i>Ja</i></p> <p>Mihin järjestelmään ja mille ajalle? <i>Till vilket system och för vilken tidsperiod?</i></p>
<p>7 MUUT TUTKIMUK- SESSA KÄYTET- TÄVÄT TIEDOT JA SUOSTUMUS ÖVRIGA UPPGIFTER SOM ANVÄNDS I UNDERSÖK- NINGEN OCH SAMTYCKE</p>	<p>Muut asiakirjatiedot, mitkä, mistä ja millaisin luvin <i>Övriga dokumentuppgifter, vilka, varifrån och med vilka tillstånd</i> ei asiakirjatietoja</p> <p>Muut tiedot (esim. tutkittavilta haastattelu/kyselyin saatavat tiedot, näytteet yms.) <i>Andra uppgifter (t.ex. uppgifter som erhållits genom intervjuer av de undersökta, prover mm.)</i> ei haastatteluja tai näytteitä</p> <p>☐ Liitteenä mallit yhteydenotto- ja informointikirjeistä ja suostumisasiakirjoista <i>Modeller av kontakt- och informationsbrev samt dokument om samtycke bifogas</i></p>
<p>8 TUTKIMUSREKISTERIN TIEOTYYPIT (liitteenä esim. luonnos henkilötietolain perusteella laadittavasta rekisteriselosteesta)</p> <p>TYPER AV DATA I UNDERSÖKNINGS- REGISTRET (ett utkast av den registerbeskrivning som bör göras enligt personuppgiftslagen bifogas)</p>	<p>☒ 1 Tutkimus ei sisällä henkilöiden tunnistetietoja. Ei synny rekisteriä. <i>Undersökningen innehåller inte uppgifter som personer kan identifieras av. Register uppstår inte.</i></p> <p>☐ 2 Tutkimusrekisteriin kerättävät tunnistetieto- ja yksilöintitiedot eriteltyinä (myös esim. kuva- tai videomateriaali, joista henkilö on tunnistettavissa, edellyttää tutkimusrekisteriä) <i>Specifisering över individuella personuppgifter man har för avsikt att samla upp i ett undersökningsregister (även t. ex. bild- och videomaterial, ur vilka personer kan identifieras, kräver ett undersökningsregister)</i></p>
<p>9 TUTKIMUS- AINEISTON SUOJAUS LUVATONTA KÄSITTELYÄ VASTAAN SKYDD AV UNDERSÖK- NINGEN MATERIALET MOT OLOVLIG BEHANDLING</p>	<p>Tunnistetietojen käyttö tutkimuksessa</p> <p>☒ 1 Tutkimusaineisto ei sisällä tunnistetietoja. <i>Undersökningsmaterialet innehåller inte identifieringsuppgifter.</i></p> <p>☐ 2 Tunnistetiedot poistetaan ennen analyysivaihetta. <i>Identifieringsuppgifterna avlägsnas före analyskedet.</i></p> <p>☐ 3 Analyysi tehdään tunnistetiedoin. Perustelu tunnistetietojen säilyttämiselle aineistossa: <i>Analysen görs med identifieringsuppgifter. Motivering till att identifieringsuppgifterna bevaras i materialet:</i></p> <p>Jos analyysi tehdään tunnistetiedoin, miten aineiston suojaus on järjestetty? Om analysen görs med identifieringsuppgifter, hur har dataskyddet av materialet ordnats?</p> <p>Atk:lla käsiteltävän aineiston suojaustapa <i>Skyddsförfarande av materialet som behandlas med adb</i></p>

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND

3

	<p> ☐ 1 käyttäjätunnus användarkod ☐ 2 salasana lösenord ☐ 3 käytön rekisteröinti användarregistrering ☐ 4 kulun valvonta passerkontroll ☐ 5 muu övrigt skydd </p> <p>Kuvatkaa muu suojaustapa tarkemmin eri käsittelyvaiheiden osalta. Beskriv det övriga skyddsförfarandet i detalj i olika skeden av behandlingen av data.</p> <p>Kuka vastaa rekisterinpidosta ja sen laillisuudesta (henkilön nimi)? Vem ansvarar för registerföring och dess laglighet (personens namn)?</p>
<p>10 TUTKIMUS- AINEISTON HAVITTÄ- MINEN/ ARKISTOINTI</p> <p>FÖRSTÖ- RING/ ARKIVERING AV UNDERSÖK- NING- MATERIALET</p>	<p>Tutkimusaineiston hävittäminen tai arkistointi tutkimuksen päättyttyä Förstöring eller arkivering av undersökningsmaterial efter undersökningen</p> <p>10.1 Tutkimuksen henkilörekisteri hävitetään tutkimuksen päättyttyä: Personregistret förstörs efter undersökningen:</p> <p> ☐ 1 Tutkimusaineisto ja tunnistetiedot hävitetään kokonaisuudessaan, miten ja milloin? Undersökningsmaterial och identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när? </p> <p> ☒ 2 Tutkimusaineisto säilytetään ilman tunnistetietoja, tunnistetietojen hävittämistä? Undersökningsmaterial förvaras utan identifieringsuppgifter, identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när? ei synny tunnistetietoja </p> <p>10.2 tai tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetiedoin tutkimuksen päättyttyä: eller undersökningsmaterial arkiveras med identifieringsuppgifter efter undersökningen:</p> <p> ☐ 1 Arkistolaissa tarkoitettuna viranomaisen aineistona arkistolain säännösten nojalla arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti, mihin? Enligt arkivbildningsplanen som myndighetsmaterial med stöd av stadagandena i arkivlagen, var? </p> <p> ☐ 2 Aineiston arkistointiin haetaan Kansallisarkiston lupa ilman tunnistetietoja. För arkivering av material utan identifieringsuppgifter anhölls tillstånd hos Nationalarkivet. </p>
<p>11 TUTKIMUK- SEN EETTINEN ARVIOINTI</p> <p>ETISK BEDÖMNING AV UNDER- SÖKNINGEN</p>	<p>Miten eettiset näkökohdat on otettu huomioon tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa? Hur har de etiska aspekterna beaktats i planeringen av undersökningen och dess genomförande?</p> <p>Tutkimuksessa ei kerätä tietoja, mitä kautta osallistujan voi tunnistaa. Tutkimus suoritetaan sosiaalialan eettisiä periaatteita noudattaen.</p>

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND

4

<p>12 SITOU- MUKSET JA ALLEKIRJOI- TUKSET</p> <p>(Sitoumuksen allekirjoittavat kaikki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja)</p> <p>FÖRBINDEL- SER OCH UNDER- TECKNINGAR</p> <p>(Förbindelsen undertecknas av alla som under förloppet av undersök- ningen behandlar sekretess- belagda uppgifter)</p>	<p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus eikä luovuta saamiani henkilötietoja sivulliselle.</p> <p>Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta varhaiskasvatusvirastolle osoite: PL 9000, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI.</p>	<p>Jag förbinder mig till att inte använda de uppgifter jag erhållit till förfång eller i nedsättande syfte för klienten eller hans/hennes närmaste eller i avsikt att kränka sådana intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda. Jag överläter inte heller personuppgifter jag erhållit till utomstående.</p> <p>Jag överläter ett exemplar av den färdiga forskningsrapporten utan ersättning till barnomsorgsverket, PB 9000, 00099 HELSINGFORS STAD</p>	
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p> <p>25.9.2014 Helsinki</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvitys Underskrift och namnförtydligande</p> <p><i>Sanna Lepoaho</i></p>	<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p> <p>230390-126J</p>
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvitys Underskrift och namnförtydligande</p>	<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvitys Underskrift och namnförtydligande</p>	<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>
	<p>Osoite johon päätös lähetetään Adress till vilken beslutet skall sändas</p>		
<p>13 LAUSUNTO TUTKIMUK- SESTA JA HAKEMUKSEN TEKNINEN TARKISTA- MINEN</p> <p>UTLÅTANDE OM UNDER- SÖKNINGEN OCH TEKNISK GRANSKNING AV ANSÖKAN</p>	<p>Lausunto Utlåtande</p> <p>Paivämäärä, allekirjoitus/ nimen selvitys, puhelinnumero Datum, underskrift / namnförtydligande, telefon</p>		
<p>14 YHTEYS- HENKILÖ(T) VARHAISKASV- ATUS- VIRASTOSSA</p> <p>KONTAKT- PERSON(ER) PÅ BARNOMS- ORGS- VERKET</p>	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>
	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>
	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND

5

<p>15 PÄÄTÖS BESLUT</p>	<p>☒ 1 Tutkimuslupa myönnetään esitetystä muodosta. <i>Forskningsstillstånd beviljas enligt framställningen.</i></p> <p>☐ 2 Tutkimuslupa myönnetään seuraavien ehtojen: <i>Forskningsstillstånd beviljas på följande villkor:</i></p> <p>☐ 3 Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään varhaiskasvatusviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa erikseen sovitussa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaihtolositoumus" <i>Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på barnomsorgsverket. Åtkomsträttigheterna specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaihtolositoumus"</i></p> <p>☐ 4 Tutkimuslupahakemus hylätään, perustelut: <i>Ansökan om forskningsstillstånd avslås med följande motiveringar:</i></p>
<p>16 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE</p>	<p>Päätöspäivämäärä <i>Beslutsdatum</i></p> <p>Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema <i>Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning</i></p> <p>8.10.2014</p> <p><i>Hannele Lakkavaara, Kevip</i></p>
<p>17 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET</p>	<p>☒ Hakijalle <i>Till den sökande</i></p> <p>☐ Yhteyshenkilölle <i>Till kontaktpersonen</i></p> <p>☐ Muualle, mihin/kenelle <i>Till övriga, vem</i></p>
<p>18 LIITTEET BILAGOR</p>	

Lomake palautetaan Varhaiskasvatusvirastoon osoitteeseen:

- postiosoite: Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto, Kehittämisen ja viestintätoimisto, PL 9000, 00099 Helsingin kaupunki

Liite 4.

Tutkimussuunnitelma opinnäytetyötä varten

25.9.2014

Metropolia AMK

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sanna Lepoaho

Opinnäytetyön aihe: Tanssiliikunta varhaiskasvatuksessa. Tanssin ja luovan liikkeen hyödyntäminen osana varhaiskasvatusta. Kohteena 3-5-vuotiaat lapset.

Alustava työelämäkumppani: Päiväkotiki Kaisu. Hakaniemenranta 28 00530 Helsinki

Toiminnan alustava toteutusaikataulu: 15.10.-19.11.

Toiminnan laatu: Toteutan kaksi 30 minuutin pituista tanssituokiota kahdelle eri ryhmälle, joka koostuu noin seitsemästä 3-5-vuotiaasta lapsesta. Opetus tapahtuu kerran viikossa kuuden viikon ajan. Toimintaan osallistuminen ei vaadi osallistujilta mitään erikoista osaamista eikä osallistujia valikoida minkään erikoisen syyn perusteella. Osallistujien valikoiminen on työelämätaidon (päiväkodin henkilökunnan) vastuulla.

Toiminnan tavoite: Opetuksella pyritään vahvistamaan lapsen kehollista itseilmaisua.

Tavoitteen arviointimenetelmät: Lapsilta kerättävä suullinen palaute. Henkilökunnalta kerättävä suullinen palaute. Oma havainnointi.

Opinnäytetyöstä saatava tuotos: Kirjallinen raportti. Tanssituntien tuntisuunnitelma, joka luovutetaan Päiväkotiki Kaisu'n vapaaseen käyttöön toiminnan päätyttyä.

Opinnäytetyössä käytettävät menetelmät: Sosiokulttuurinen innostaminen, kunnioittava kohtaaminen, luova tekeminen.

Opinnäytetyössä kerättävä materiaali: Suullinen palaute. Opinnäytetyötä varten ei kerätä kirjallista dokumentointia eikä osallistujien tietoja.

Opinnäytetyön toteuttava taho: Opinnäytetyö toteutetaan osana Metropolian ammatikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmaa. Opinnäytetyön jättöpäivä on tammi-kuussa 2015.

Helsingissä 25.9.2015

Sanna Lepoaho

opiskelija